

به نام خدا

دانش خانواده و جمعیت
مدرس : فاطمه رنجکش

فاطمه رنجکش

هدف کلی درس

- ✓ آشنایی دانشجویان با مبانی دانش خانواده و چگونگی تشکیل و تحکیم خانواده و تعالی آن
- ✓ آشنایی دانشجویان با ویژگی های جمعیتی و نقش آنها در ارتقاء کیفیت زندگی

اهداف جزئی بخش اول درس

- ✓ در پایان واحد انتظار می رود دانشجو قادر باشد:
- ✓ خانواده را تعریف کند و منزلت و جایگاه خانواده را بهای آن را توضیح دهد.
- ✓ انواع خانواده را نام برده و ویژگی های آن را توضیح دهد.
- ✓ اهمیت و ضرورت تشکیل خانواده را شرح دهد.
- ✓ معیارهای همسرگزینی را نام ببرد.
- ✓ اهداف ازدواج را شرح دهد.
- ✓ عوامل تحکیم خانواده را شرح دهد.
- ✓ مهارت های تحکیم خانواده را شرح دهد.
- ✓ نقش اعضای خانواده را نام ببرد.
- ✓ در خصوص تربیت فرزندان ، حقوق باروری و اخلاق در خانواده اطلاعات اولیه را کسب کنند.
- ✓ عوامل تضعیف خانواده را بشناسد.
- ✓ عوامل حقوقی و اخلاقی طلاق را شرح دهد.
- ✓ راهکارهای ایمن سازی و خانواده از آسیب و طلاق را بشناسد.

اهداف جزئی بخش دوم درس

- ✓ در پایان واحد انتظار می رود دانشجو قادر باشد:
- ✓ جمعیت را تعریف کند.
- ✓ انواع جمعیت را بشناسد.
- ✓ راههای مطالعه جمعیت را شرح دهد.
- ✓ ساختار جمعیت و عوامل موثر بر آن را شرح دهد.
- ✓ تغییرات جمعیت و عوامل موثر بر آن را شرح دهد.
- ✓ سیر ترکیب جمعیت در ایران و حرکت جمعیت به سمت سالمندی در ایران را توضیح دهد.
- ✓ سیاستها و چالشهای جمعیتی را بشناسد.

خانواده چیست؟

- خانواده یک نهاد حیاتی اجتماعی است که به عنوان بخشی از جامعه عمل می کند.
- خانواده به منزله واحد اجتماعی است که شامل یک زوج متاهل و فرزندان آنهاست که در یک خانه در کنار هم زندگی می کنند.
- خانواده یک بنیان فرهنگی است اگرچه ساختارش با گذشت زمان و مکان متغیر می باشد.

مفاهیم خانواده

❖ تعریف خانواده از دیدگاه مرداک :

❖ خانواده یک گروه اجتماعی است که اعضاء آن به وسیله دودمان ، ازدواج یا فرزند خواندگی با یکدیگر پیوند برقرار می کنند و نیز کسانی که در زندگی باهم از تشریک مساعی در تامین درآمد، اقتصاد زندگی و نگهداری از فرزندان برخوردار هستند.

دیدگاه های نظری درباره خانواده

□ دیدگاه کارکردگرا دو نقش اصلی را

برای خانواده در نظر می گیرد:

■ اجتماعی شدن اولیه کودکان

■ تثبیت شخصیت بزرگسالان

□ برداشت جامعه شناسان آلمانی از

خانواده : ویژگی اساسی خانواده

صمیمیت و وظیفه اصلی آن اجتماعی

کردن نسل آینده

جایگاه و منزلت خانواده

- ✓ الف (خانواده ساختاری در برابر جامعه (رابطه خانواده با جامعه از لحاظ ارگانیکی و کارکردی مورد توجه است.)
- ✓ ب (خانواده عامل انتقال فرهنگی (میراث فرهنگی از یک نسل به نسل بعدی توسط خانواده منتقل می شود.)
- ✓ ج (خانواده عامل توسعه فرهنگی (فرهنگ برای تداوم خودنیازبه توسعه و گسترش از طریق پیامها، عناصر و مولفه های متنوع است و خانواده بستری مناسب برای چنین منظوری است.)
- ✓ خانواده عامل تکوین هویت (هویت جویی در دوران نوجوانی شروع و تادوره جوانی امتداد دارد و هویت خانوادگی هویت فردی را متمایز می کند.)

انواع خانواده

- جامعه شناسان خانواده را شامل ۲ نوع هسته ای و گسترده می دانند.
- خانواده هسته ای : واحدی شامل یک زن و شوهر و فرزندان
- خانواده گسترده : چندین نسل زیر یک سقف زندگی می کنند. زن و شوهر و فرزندان ، خانواده پسران متاهل و بلاخره نوه ها
- مزایای خانواده گسترده: ارتباطات انسانی بیشتر، اندوخته فرهنگی و فکری بیشتر، امکان جمع آوری سرمایه و بکار انداختن آن بیشتر، پایدارتر و احساس شادی و نشاط بیشتر

انواع خانواده

- خانواده را از حیث کیفیت روابط درونی و میزان استحکام آنها، می توان به چهار تیپ تقسیم نمود که هریک ویژگیها، کارکردها و تاثیرات خاص خود را دارد.
- الف) خانواده متلاشی
- ب) خانواده متزلزل
- ج) خانواده متعادل
- د) خانواده متعالی

انواع خانواده

- الف) خانواده متلاشی
- شکستن واحد خانواده یا تجزیه برخی از نقشهای اجتماعی به علت آنکه یک یا چندتن از عهده انجام تکالیف ناشی از نقش خود آنطور که باید و شاید برنیامده اند.
- انواع خانواده گسیخته یا متلاشی:
- ۱- جدایی یا طلاق
- ۲- خانواده درون تهی (طلاق روانی یا عاطفی)
- ۳- غیبت غیرارادی یکی یا دو همسر به علت مرگ ، زندانی بودن، جنگ و یا فاجعه ای دیگر
- ۴- عدم موفقیت غیرارادی در ایفای نقش به علت بیماری جسمی یا روانی

انواع خانواده

- (ب) خانواده متزلزل
- این خانواده را خانواده نابسامان، دشوار یا نامتعادل نیز می شناسند.
- ویژگی های خانواده متزلزل:
 ۱. از هدف اصلی در زندگی بازمانده و آرمانش را از دست داده است.
 ۲. جایگاه و منزلت افراد مشخص نیست.
 ۳. فردای روشن و امید به زندگی نیست.
 ۴. مدیریت تجزیه شده و تصمیم گیری بسیار دشوار است.
 ۵. جاذبیت زندگی کاهش یافته و انگیزه چندان وجود ندارد.
 ۶. مسئولیتها از توزیع عادلانه برخوردار نیست.
 ۷. مشکلات و مسایل جزئی به بحران تبدیل می شود.
 ۸. انتقاد اعضا به شکل مستقیم، مستمر و غیرمنصفانه است.
- خانواده متزلزل با کمک و خانواده درمانی می تواند بر مشکلات فایق آید.

انواع خانواده

- (ج) خانواده متعادل (بهنجار، متوازن و موفق)
 - ویژگیهای خانواده متعادل :
۱. هر فرد در موقعیت واقعی خود قرار دارد و از طرف دیگران حمایت می شود.
 ۲. عواطف و مسئولیتها و امتیازات عادلانه توزیع می شود.
 ۳. امنیت و جذابیت کافی وجود دارد.
 ۴. مدیریت متکی بر روابط انسانی و برخورد اراز مشورت است.
 ۵. رویکرد مثبت به انسان ، زندگی، نقشها و آینده وجود دارد.
 ۶. انتقادها غیر مستقیم، فردی و منصفانه است.
 ۷. مشکلات از افراد تفکیک شده است و تلاش برای حل مشکل انجام می گیرد.
 ۸. تبادل عاطفی به شیوه کلامی، قلبی و عملی انجام می گیرد.

انواع خانواده

- (د) خانواده متعالی : ویژگیهای آن شامل :
 ۱. از ظرفیتهای افراد تا مرز خودشکوفایی استفاده می شود.
 ۲. توجه افراد معطوف به آینده است.
 ۳. افراد از هویتی پرمعنا، روشن و منسجم برخوردار هستند.
 ۴. به رشد و پیشرفت جمعی اعضاء خانواده می اندیشند.
 ۵. کار و مسئولیت به زندگی معنا و دوام می بخشد.
 ۶. تعقیب هدف هیچگاه پایان نمی پذیرد.
 ۷. تلاش افراد برای دستیابی به اوج است.
 ۸. تفسیر و تعبیر وقایع و رویدادهای زندگی خوش بینانه است. شکست تجربه ای برای پیروزی

اهداف تشکیل خانواده

- به عقیده برخی دانشمندان ، خانواده ، سازمانی فعال، پویا، زنده و بنیادین است. لذا همانند هر سازمانی اهداف خاصی برای تداوم آن وجود دارد.
- تشکیل خانواده پدیده ای است که در نیمه اول زندگی اتفاق می افتد لذا هدف آن از آرمان زندگی جدا نیست.
- از دیدگاه یونگ هدف زندگی ، یافتن توفیق و جایی در جهان است.
- از دیدگاه فرانکل هدف زندگی از خود فرارفتن و جذب معنا و منظوری شدن است.
- از دیدگاه اسلام هدف زندگی، نیل به سرحد کمال و بالندگی است.

اهداف تشکیل خانواده

- به نظر می رسد تعریف هدف زندگی نسبی است. برخی از اهداف تشکیل خانواده عبارتند از:
 ۱. تحقق جامعه ای سالم (تشکیل خانواده موجب افزایش امید به زندگی، مسئولیت پذیری، کار و افزایش درآمد، تلاش برای ارتقاء تحصیلات)
 ۲. تداوم نسل (رفع یکنواختی زندگی، نیاز به جاودانگی، جاذبه های خلقت، تعالی نسل، معنابخشیدن به زندگی)
 ۳. تامین نیازهای اساسی (نیازهای بشر دودسته است نیازهای حیاتی یا اولیه ، نیازهای اساسی یا ثانویه)

نیاز به خودیابی

نیاز به احترام

نیازهای
اجتماعی

نیازهای ایمنی

نیازهای فیزیولوژیکی

فاطمه رنجکش

هرم نیازهای مازلو

- یک ازدواج موفق و زندگی معقول ،حاصل پاسخ متعادل به نیازهای اساسی زوجین است.
- هر نیازی از اهمیتی در حد و اندازه خود برخوردار است.
- آگاهی از نیازهای اساسی موجب می شود که فرد در رابطه با خود و همسرش روشی معقول و منطقی اتخاذ نماید.
- نیازهای اساسی باید به عنوان یک وظیفه تلقی شود.
- در صورت تامین بیشتر نیازهای روانی ، زمینه برای خودشکوفایی فراهم می شود.

اهداف تشکیل خانواده

- ۴- تربیت اجتماعی نسل (خانواده اولین و بانفوذترین محیط تربیتی، مهمترین دوران شکل گیری شخصیت از تولد تا ۷ سالگی، همانندسازی با والدین و الگوگرایی)
- ۵- حراست از ایمان (زندگی مشترک موجب سروسامان گرفتن و انسجام فکری، بهترین روش برای ارضای غرایز جوانی، پیوند ازدواج تعهدایمانی و اخلاقی ایجاد می کند)
- ۶- جمال اجتماعی (ازدواج موفق منزلت اجتماعی و هویت جدید ایجاد می کند.)
- ۷- رشد و بالندگی (انگیزه و تلاش بیشتر، پیوند فکری)

اهمیت و ضرورت ازدواج

- اهمیت عشق و تندیس آن در زیستن و زندگی انسان، عشق مظهر پاکی و مهربانی است و **ازدواج از مظاهر عشق**.
- ازدواج و تشکیل خانواده از مهمترین و اساسی ترین ضرورت های زندگی انسان است چون **آرامش و کمال مهمترین محصول ازدواج است**.
- ارزشمندترین موجود هستی یعنی **انسان مولود و زاییده ازدواج** است.
- فلسفه اصلی ازدواج **تهذیب نفس** است .
- با ازدواج ارضای غرایز جنسی در شکل سالم و در محیط امن انجام می شود. **عفت عمومی و امنیت جامعه حفظ می شود**. و محبت و عشق و گذشت جایگزین منیت می شود.

اهمیت و ضرورت ازدواج

- بازدواج :
- فکر از پراکندگی به انسجام می رسد.
- هدف در زندگی معناپیدامی کند.
- بیکاری و بیهودگی تمام می شود.
- نیازهای جسمانی و عاطفی تامین می شود.
- و فرد به سوی نیازهای روحانی و اهداف الهی تمایل پیدامی کند

اهمیت و ضرورت ازدواج از نظر اسلام

- پیامبر اسلام (ص): در اسلام هیچ بنیانی پیش خدا محبوب تر از بنیان ازدواج نیست.
- قرآن کریم سوره روم آیه ۲۱: از نشانه های او این است که برای شما از خودتان جفت هایی آفرید تا بدان آرام گیرید و میانتان دوستی و مهربانی نهاد، همانا در این ها نشانه های است برای مردمی که می اندیشند.
- پیامبر اسلام (ص): هر کس ازدواج کند نصف دین خود را حفظ کرده است. باید در نصف باقی تقوای الهی پیشه کند.
- امام صادق (ع): دو رکعت نمازی که متاهل به جامی آورد از هفتاد رکعت نمازی که مجرد به جای می آورد برتر است.

اهمیت و ضرورت تشکیل خانواده

- ۱- یکی از ضرورتها و **نیازهای فطری** و راههای تربیت و **کمال انسان** تشکیل خانواده و داشتن زوج مناسب و شایسته است.
- تشکیل خانواده طبق آیات الهی و فطرت و خلقت انسانی ضروری است.
- انسان اجتماعی آفریده شده و نمی تواند تنها زندگی کند.
- سوره اعراف آیه ۱۸۹: اوست که شمار را از یک نفس آفرید و از آن نفس جفتش را بنهاد.
- ۲- زوجیت **قانون عمومی آفرینش** است.
- آیه ۷ سوره شعرا: آیا به زمین نمی نگرند که چه اندازه در آن از گیاهان جفت (نروماده) و پرفایده آفریدیم.
- آیه ۴۱ سوره زاریات: از هر چیزی جفت آفریدیم شاید متذکر شوید.

تشویق اسلام به تشکیل خانواده

- ۱- محبوب ترین خانه
- امام باقر (ع) هیچ خانه ای در اسلام بنانشته است که نزد خدا محبوب تر از خانه ای باشد که باز دواج بنانشته است.
- ۲- تقویت دین
- امام صادق (ع) از پیامبر اسلام نقل می کند: هر کس از دواج کند نصف دینش را بدست آورده است.
- ۳- سنت پیامبر
- پیامبر (ص): از دواج سنت من است هر کس از سنت من رویگردان شود از من نیست.
- ۴- افزایش روزی
- پیامبر (ص): زن بگیری که موجب افزایش روزی شما می شود.

روش ایجاد خانواده سالم

- گام اول **انتخاب مناسب**
- گام دوم **تحقق خانواده سالم**
- معیارهای همسرگزینی: انسان موجودی انتخابگراست و انتخاب همسر مهمترین و دشوارترین انتخابهاست.
- در نظر گرفتن سه نکته در این انتخاب ضروری است:
- ۱- ملاک مورد نظر برای انتخاب **پدیده ای گذرا نباشد.**
- ۲- ملاک مورد نظر صرفاً **پدیده بیرونی و ظاهری نباشد** و ریشه در اعماق وجود انسان داشته باشد.
- ۳- ملاک مورد نظر به نحوی **حافظ ارزشهای انسانی باشد** نظیر باورهای دینی و ایمانی.

معیارهای همسرگزینی

- ۱- معیارهای روانشناختی (تیپ شخصیتی : درون گرا و برون گرا، صفات شخصیتی : متانت و وقار، رویکرد شخصیتی: مثبت گرا و منفی گرا و واقعیت گرا)
- ۲- معیارهای زیبا شناختی
- پیامبر(ص): هرکس تنها برای جمال بازنی ازدواج کند خواسته خود را در ادر وجود او نیابد.
- پیامبر(ص): هرکس زنی را برای مال و جمالش بگیرد مالش موجب طغیان و جمالش مایه تباهی اوست. در ازدواج دین و ایمان زن را در نظر بگیرید.
- ۳- معیارهای علمی و فرهنگی (اندوخته های فرهنگی، تناسب تحصیلات)

معیارهای همسرگزینی

- ۴- معیارهای تکوین رشد: سن ازدواج- رشد فکری
- هاری اوراستریت: مهمترین وظیفه بشر از نظر روانشناسی، حرکتی است که از سطح عدم رشد فکری به سوی نیل به رشد فکری انجام می دهد. حقیقت این است که هر فرد از دوسن واقعی و روانی برخوردار است.
- میزان پختگی، درک زندگی، احساس مسئولیت، داشتن هدف مشخص و تصمیم گیری عقلانی از مشخصه های سن عقلی است.
- محدوده مناسب ازدواج ۱۹ تا ۲۵ الی ۳۰ سالگی است. و فاصله سنی ۳-۶ سال منطقی به نظر می رسد.

معیارهای همسرگزینی

- ۵- معیارهای مادی و اقتصادی
- پاسخ متعارف به نیازهای اقتصادی و معیشتی زن و زندگی یکی از مسئولیتهای مرد است.
- دربدو زندگی معمولاً شرایط مطلوب اقتصادی مهیا نیست.
- ازدواج باانگیزه مادی و اقتصادی نقطه شروع مناسبی نیست.
- پیامبر(ص): هرکس تنها به منظورمال، زنی را به همسری انتخاب کند، خداوند او را به همان مال وامی گذارد.
- ۶- معیارهای اخلاقی و دینی
- پیامبر(ص): همیشه در ازدواج همسر باایمان انتخاب کنید.

معیارهای همسرگزینی

- در کل دودسته معیار در انتخاب همسر وجود دارد:
- ۱- معیارهای اصلی : معیارهای پایدارتر مثل شخصیت، فکر ، ارزش های اخلاقی و باورهای مذهبی و دینی و فرهنگی
- ۲- معیارهای فرعی: وضعیت فیزیکی و موقعیت ظاهری، شرایط رفاهی و اقتصادی
- نکته ها :
- نسبت به کل ماجرا واقع گرا و واقع بین باشید.
- درباره طرف مقابل تحقیق کنید.
- خواسته ها و انتظارات یکدیگر را بررسی کنید.
- درباره خانواده فرد مورد نظر تحقیق کنید.
- دلایل مناسب و منطقی برای ازدواج پیدا کنید.
- نسبت به سلامت جسمی و روانی طرف مقابل اطمینان حاصل کنید.
- تناسب و کفویت و شناخت خوب مهم است.
- عجله نکنید، توکل و مشورت کنید

معیارهای همسرگزینی

- دکتر گلزاری توجه به نکات زیر موقع انتخاب همسر را ضروری می داند:
- پسندظاهری
- فاصله سنی مناسب
- تناسب تحصیلی
- هماهنگی وضعیت اقتصادی و اجتماعی و خانوادگی
- هماهنگی فرهنگی و دینی و شخصیتی
- سلامت جسمانی و روانی ، اخلاقی و خانوادگی
- شغل ثابت و سالم
- صداقت و پاکدامنی
- سازگاری
- مسئولیت پذیری و استقلال
- خسیس نبودن
- ایمان و دینداری

با سپاس

خواستگاری

- خواستگاری رسمی :
 - ✓ رسمی بودن خواستگاری در فردتعهد ایجاد می کند
 - ✓ به علت حضور جمعی در خواستگاری رسمی امکان دست یافتن به اطلاعات بیشتر است.
 - ✓ تصمیم گیری دقیق تر
 - ✓ حضور جمع مانع غلبه شهوت بر فرد شده و با شرایط مناسب به جاذبه های شخصیتی یکدیگر توجه می کنند.
- خواستگاری دختر و پسر:
 - ✓ سن و سال کم
 - ✓ تجربه کم
 - ✓ غلبه غرایز شهوانی
 - ✓ در نتیجه امکان دست یافتن به شناختی جامع وجود ندارد و تصمیم گیری اغلب غلط و عجولانه

تحقیق

- تحقیق و بررسی معیارها در ازدواج:
- تحقیق در مورد رفتار رسمی :
- ✓ در محیط کار
- ✓ در اجتماع از همسایه ها و دوستان
- تحقیق در مورد رفتار غیررسمی :
- ✓ در خانواده و نزدیکان
- مراسم عقد و عروسی
- دوران عقد :
- ✓ گذرگاه بین مجردی و زندگی مشترک
- ✓ فرصتی برای آشنایی بیشتر با یکدیگر و خانواده یکدیگر
- ✓ خروج از پشت ویتَرینو گشتن به دنبال نکات منفی و دیدن نیمه خالی لیوان
- ✓ تجسس در گذشته
- ✓ توجه بیش از حد و داشتن رفتار غیرواقعی

عشق

- برای رسیدن به عشق باید اصول زیر را پذیرفت:
 - ✓ خداوند انسانها را متفاوت آفریده لذا عقاید، افکار و رفتار متفاوت دارند.
 - ✓ در مقابل یکدیگر شنونده خوبی باشیم.
 - ✓ در موقع بیان عقاید و نظرات سعی کنیم به دنبال نقاط مشترک عقاید مان باشیم و برای رسیدن به توافق روی نکات مشترک تمرکز کنیم
 - ✓ احترام به شخصیت یکدیگر در حین اختلاف نظر را فراموش نکنیم.
 - ✓ در صورت عدم رسیدن به نقطه مشترک در مورد موضوعی از آن صرف نظر کرده و در مورد سایر موضوعات تبادل نظر کنیم.

ارتباط موثر

- ارتباط یک هنر است که نیازمند تجربه و مهارت دارد.
- ازدواج یک رابطه انسانی پیچیده و گوناگون است که شامل ابعاد مادی نیز می باشد در ازدواج داد و ستدهای عاطفی، جنسی، فکری و مالی برقرار است و اگر صرفاً جنبه مادی پیدا کند پویایی و انعطاف پذیری خود را از دست می دهد.
- زوج های سالم احساسات و نظرات خود را بیان می کنند.
- زوجهای موفق فعالانه برای درک، کشف و ارضای نیازهای مهم یکدیگر تلاش می کنند.
- تصویر آرمانی از یکدیگر نسازیم.
- برقراری اعتماد در روابط بین زن و شوهر از نکات اساسی است.
- ارتباط زوجها باید پذیرنده و سازگار باشد.
- بطور کلی روابط بین زن و شوهر باید عینی، مستدل و تجربی باشد و فرد سعی کند آگاهی کافی از خود و همسر خود داشته باشد.

ازدواج

- ازدواج پرهزینه با چشم و هم چشمی
- ازدواج گرم و صمیمی و ساده
- پیامبر اکرم (ص): بهترین ازدواج ها آنست که آسان انجام گیرد.
- ازدواج دانشجویی : مزایا
- طولانی تر کردن جوانی
- تعدیل انتظارات متقابل
- کاهش فاصله نسلیها
- افزایش سطح انگیزش
- آرامش روحی
- معایب :
- انتخاب شتابزده
- انگیزه های ناکارآمد
- مقایسه های محنت زا

شیوه های تحکیم خانواده

- یکی از معیارهای ارزیابی موفقیت همسران در زندگی ، وجود رابطه مبتنی بر مودت و رحمت در مناسبات آنان است.
- سوره روم آیه ۲۳: و از نشانه لطف اوست که همسری از جنس خودتان آفرید تا در کنار او به آرامش برسید و میان شما رشته های مودت و رحمت نیز ایجاد کرد.
- بر این اساس می توان مودت را محور اصلی و داربست زندگی مشترک تلقی کرد و عوامل و شیوه های تحکیم و تقویت آن را به ترتیب زیر بررسی کرد.
- ۱- ارتقاء ارتباطات انسانی : شامل ۱- ارتباط کلامی (خوب سخن گفتن و سخن خوب گفتن) ، ۲- هنر خوب شنیدن (از قطع کردن سخن دیگران پرهیز کنید، هنگام سخن گفتن طرف مقابل ابراز بی حوصلگی ، ناراحتی و بی توجهی نکنید، همزمان با شنیدن کار دیگری انجام ندهید، باز خورد مناسب کلامی و غیر کلامی داشته باشید).
- ۲- تبادل عاطفی پایدار: شرط تبادل عاطفی غلبه بر خود شیفتگی و وجود عشق است. محبت باید به تمامی اشکال آن ابراز شود

شیوه های تحکیم خانواده

- ۳- همدلی : بادیگری حس کردن ، احساس اورادرك کردن . هم اندیشی بین زوجین فرصتی برای آشنایی با افکار و روحیات همسران ایجاد کرده که زمینه همدلی بین آنان را فراهم می کند.
- ۴- ارتقاء سطح ارزش شخصیتی : نیاز به احترام و تکریم منزلت ، سومین احتیاج روحی و روانی انسان از دیدگاه مازلو است و برای پایداری و دوام زندگی مشترک ضروری است.
- در خانواده های سرزنده و بالنده سطح ارزش افراد بالاست، ارتباط همسران مستقیم و صریح و صمیمانه است ، قاعده های زندگی قابل انعطاف و انسانی است، و بالاخره پیوند با اجتماع باز و امیدبخش است.
- ۵- مثبت نگری و مثبت گرایی : یکی از نشانه های سلامت روان ، رویکرد مثبت و سازنده است.
- ۶- رغبت شناسی : شناخت علایق و رغبت های فرد به معنی شناخت و درک مهمترین بخش شخصیت اوست. شناخت و تامین علایق اصولی یکدیگر موجب دوام زندگی مشترک می شود.

شیوه های تحکیم خانواده

- ۷- وسعت نظر: داشتن سعه صدر و بلند نظری ، گذشت و تغافل می تواند به پایداری زندگی مشترک بیانجامد و باعث نزدیکی بیشتر همسران شود.
- نکته های پیشنهادی :
- آنچه در زندگی مشترک محور اصلی تلقی می شود محبت و مودت و صمیمیت است. لذا به مسایل جزئی و پیش پا افتاده نباید چندان اهمیت داد.
- در مسایل اخلاقی مثل غیرت نسبت به همسر نباید از حد اعتدال خارج شد.
- پذیرش عذرخواهی و دادن فرصت مجدد به یکدیگر.
- خویشتن داری در مواجهه با مشکلات زندگی ، جلوه ای از وسعت نظر است که می تواند اعتماد همسران به یکدیگر را افزایش دهد.

مهارت های تحکیم خانواده

۱. مطالعه کتب مربوط به چگونگی ایجاد ارتباط و آیین همسر داری و....
۲. همدلی و همفکری و همکاری و مشورت با یکدیگر
۳. صمیمیت و نزدیکی
۴. یادگیری مهارت های ارتباطی و شنوده فعال بودن
۵. یادگیری مهارت های حل مسئله به جای سرزنش و متهم کردن یکدیگر
۶. صداقت، پذیرش و انصاف و سعه صدر و مسئولیت پذیری
۷. تایید و توجه به رفتار های مطلوب
۸. تشویق و تایید علنی و انتقاد در تنهایی
۹. گفتگوی صمیمانه و مسالمت آمیز و داشتن دید مثبت
۱۰. پرهیز از رفتار های تحقیر آمیز و سرزنش و به رخ کشیدن دیگران
۱۱. شناخت ویژگی های روانشناختی یکدیگر
۲۱. دیدن نیمه پر لیوان

مهارت های تحکیم خانواده

- ۱۳ - یادآوری ایام خوب مثل تولد ، سالگرد ازدواج و....
- ۱۴ - پاکیزگی و آراستگی ظاهر
- ۱۵ - انتخاب درست دوست و معاشرت های خانوادگی
- ۱۶ - یاد بگیریم زن سالاری و مرد سالاری و گربه را دم حجله کشتن نداریم.
- ۱۷ - اندیشه خوب و عزت نفس و احساس مسئولیت

کارکردهای خانواده و تقویت آن

۱. کارکرد خانواده به عنوان تامین کننده سلامت جسمی و روانی
اعضاء خانواده (پدر و مادر سالم = فرزندان سالم)
۲. کارکرد های اقتصادی و اجتماعی خانواده : فراهم کرده
امکانات و شرایط برای تامین حرفه و شغل برای فرزندان،
آموزشهای مستقیم و غیرمستقیم برای فرایند اجتماعی شدن
فرزندان
۳. کارکرد تربیتی و آموزشی : فراهم کردن محیط و شرایط
مناسب برای آموزش و تربیت اعضاء خانواده و نظارت بر آن
۴. کارکرد ارضاء و اقناع نیازهای جنسی
۵. کارکرد زیستی و تولید مثل

نقش اعضاء خانواده

- ۱- نقش مرد :
 - تأمین نیاز های حیاتی خانواده
 - محبت ابتدایی به همسر
 - احترام به همسر
 - خوش رویی و خوش خلقی
 - ایجاد آسایش و توجه به نیاز های خانواده
 - احساس غیرت نسبت به همسر خویش
- ۲- نقش زن
 - در مقابل همسر مهربان و دلسوز و پاکدامن
 - در مقابل اعضاء خانواده نقش خانه داری ، تربیت فرزندان

حقوق و تکالیف اعضاء خانواده

- حقوق ووظایف مشترک زن و شوهر:
- ابراز محبت
- شناخت روحیات و احساسات
- درک متقابل
- وظایف شوهر: تهیه ملزومات زندگی ، حسن معاشرت، غیرت ورزی
- وظایف زن : اطاعت از شوهر، تمکین ، عدم تصرف در مال شوهر بدون اجازه
- حق والدین بر فرزندان :
- ۱. احترام و سپاس گذاری
- ۲. نیکی در حق پدر و مادر

حقوق و تکالیف اعضاء خانواده

- حق فرزندان بروالدین :
- حضرت رسول اکرم (ص) : فرزند ۳ حق برپدر دارد: نام نیکو، کتابت و ازدواج
- حضرت علی (ع) : حق فرزند بروالدین شامل : نام نیکو، تربیت نیکو و تعلیم قرآن است.
- تربیت، انتخاب نام نیکو، تعلیم، ازدواج، فراهم کردن محیط مناسب تربیت و پرورش و دوستی باکودک از موارد سفارش شده در احادیث و روایات مختلف است.

اصول تربیت کودک در خانواده

- اصول تربیت کودک در سیره نبوی :
- تربیت قبل از تولد:
- انتخاب همسری نیکو (نقش ژنتیک)
- غذای حلال
- رعایت آداب زناشویی
- مراقبت ایام بارداری
- نقش تغذیه در تربیت
- مراحل تربیت بعد از تولد:
- ۳ دوره ۷ ساله : ۷ سال اول آقای ، ۷ سال دوم اطاعت و ۷ سال سوم مشورت
- اصل تکریم شخصیت کودک
- محبت به کودکان

حقوق و تکالیف اعضاء خانواده

• اصول تربیت از منظر امام علی (ع) :

۱. اصل اعتدال

۲. اصل تدرج و تمکن (تدریجی و براساس توانمندی)

۳. اصل تسهیل

۴. اصل تربیت عقلانی

آداب و سبک زندگی اسلامی - ایرانی

- سبک زندگی شامل مجموعه رفتارها و الگوهای کنش هر فرد که در قالب هنجارها و معنای زندگی اجتماعی باشد و نشان دهنده کم و کیف نظام باورها و کنش های فرد است.
- رفتار اجتماعی و سبک زندگی ، تابع تفسیر ما از زندگی است، هدف زندگی چیست ؟ هر هدفی که ما برای زندگی معین کنیم ، برای خودمان ترسیم کنیم ، بطور طبیعی ، متناسب با خود ، یک سبک زندگی به ما پیشنهاد می شود.
- تعریفی که فرهنگ اسلامی – ایرانی از زندگی خوب و بد بودن آن بر اساس آخرت گرایی و نقش مزرعه بودن زندگی دنیوی برای زندگی اخروی ، که هدف اصلی و زندگی واقعی است، بر ایمان دارد؛ درست نقطه مقابل فرهنگ غربی است که بر مبنای لذت گرایی و هدف غایی بودن زندگی دنیوی استوار است. فاطمه رنجکش

آداب و سبک زندگی اسلامی - ایرانی

- نمونه ای از نکات مهم در آداب زندگی اسلامی - ایرانی در خانواده :
- آداب معاشرت (حسن معاشرت و مدارا با مردم نشانه عقل است)
- سوره بقره آیه ۲۷ : قطع ارتباط با خویشان نوعی پیمان شکنی با خدای سبحان به شمار می آید.
- آداب شهروندی (پوشش در اجتماع ، بهداشت و نظافت جامعه، برخورد با عابران و سواران و.....)
- آداب همسایگی (احترام، مدارا، دستگیری و.....)
- حضرت رسول اکرم(ص): مدارا با مردم نصف ایمان است و نرمی و مهربانی با آنان نصف زندگیست .

فعالیت کلاسی

- دانشجویان عزیز، لطفاً با مطالعه بیشتر، عناوین آداب دیگری از سبک زندگی اسلامی – ایرانی را نوشته و به اصولی که باید در آن آداب رعایت شود، اشاره فرمایید.

ایمن سازی خانواده

- بخش ۱ : موضوع شناسی مسایل و مشکلات خانواده
- تحقیقات اخیر بیانگر مسایل و مشکلات متنوعی در خانواده هاست که به برخی از آنها اشاره می شود.
- در حوزه فردی :
- مشکلات خانوادگی ، مشکلات ارتباطی (با همسر یا بادوستان)، ناسازگاری با خواهر و برادر، سوء رفتار با بزرگسالان، چشم و همچشمی، عقیدتی و سیاسی، اعتیاد، بیماریهای روحی و روانی، نارضایتی از جنسیت خود، اعتماد به نفس پایین، اختلالات شخصیتی و.....

ایمن سازی خانواده

- در حوزه روابط با همسر:
- مشاجره مکرر با همسر، مداخله خانواده همسر، سوء ظن همسر، عدم علاقه زوجین به یکدیگر، روابط خشک و سرد، اعتیاد همسر، بدرفتاری با همسر، بددهنی و فحاشی، تحقیر همسر و خانواده اش، گریز پایی همسر از خانه، عدم توافق در تربیت فرزندان، مشکلات ناشی از ازدواج مجدد، عدم وفاداری، مشکلات ارتباطی با همسر، مشکلات در روابط زناشویی، مشکلات خانوادگی، شغلی و اقتصادی و معیشتی و

ایمن سازی خانواده

- در روابط با فرزندان :
- عدم هماهنگی در اتخاذ شیوه های تربیتی فرزندان، مسایل تحصیلی فرزندان، محبت های افراطی و لوس بار آوردن آنها، مشکلات ارتباطی با فرزندان، اختلال کمبود توجه و بیش فعالی ، توقعات بالای والدین از فرزندان، بدرفتاری یا تنبیه بدنی فرزندان، مشکلات مذهبی و معنوی فرزندان و.....
- فعالیت کلاسی :
- لطفاً با همفکری یکدیگر لیستی از مسایل و مشکلات رایج در منطقه زندگی خودتان تهیه کنید .

عوامل تضعیف خانواده

- مهمترین عوامل تهدید کننده پایداری خانواده عبارت اند از :
- عدم شناخت و آگاهی کافی از زندگی مشترک : برای به دست آوردن یک زندگی مشترک موفق ، آگاهی هایی لازم است و مانند هر امر دیگری باید مهارتهای مربوط به زندگی مشترک را آموخت و در فرایند زندگی آن را بکار بست.
- سست شدن باورهای مذهبی و دینی: از مهمترین عواملی که بنیان خانواده را سست می کند، سست شدن باورهای مذهبی و اصول اخلاقی است . هرگاه زن و شوهری حضور خدارا در روابط خود فراموش کنند با دست خود کانون خانواده را به سوی نابودی سوق می دهند.
- عدم صداقت و فریبکاری : صداقت اولین و مهمترین فصل از کتاب زندگی مشترک است، صداقت اعتماد را بنیاد می نهد. عدم صداقت و پنهان کاری و فریب کاری موجب تزلزل ارکان خانواده می شود.

عوامل تضعیف خانواده

- عدم توجه به نیازهای همسر: هر زن و شوهری وظیفه دارد نیازهای جسمی و روانی همسرش را بشناسد و در مقام ارضای آن برآید. ارضای نیاز به طریق درست موجب ایجاد امنیت روانی زوجین و در نتیجه سلامت خانواده می شود.
- ابهام و افراط در انتظارها: در خانواده هایی که انتظارات متقابل زن و شوهر مشخص نشده و یا انتظارها غیر معقول باشد، روابط سرد و آسیب پذیر است.
- دخالت های دیگران: اغلب پژوهش ها درباره طلاق در ایران ، این واقعیت را منعکس کرده اند که دخالت دیگران مثل اقوام و آشنایان، والدین زن و شوهر موجب شعله ور شدن اختلاف و در نهایت جدایی زن و شوهر می شود.

عوامل تضعیف خانواده

- توجه افراطی به مسایل مادی : پیوندهایی که برپایه انگیزه های مادی و ثروت زن یا شوهر پی ریزی شده، پس از مدتی از هم می گسلد و بنیاد خانواده را متلاشی می کند.
- موانع فرهنگی و طبقاتی : ناهماهنگی فرهنگی و طبقاتی زن و شوهر معمولاً باعث ایجاد مشکلات متعدد و تهدید بنیاد خانواده ها می شود.
- هوسرانی و عدم وفاداری و ازدواج مجدد: تنوع طلبی ، هوسرانی ، ازدواج مجدد یا عدم وفاداری زن و یا شوهر موجب مخدوش شدن روابط زناشویی شده و بنیاد خانواده را سست می کند و سرنوشت فرزندان را به خطر می اندازد.
- سوء تفاهم ها و سوء ارتباطات : زن و شوهر به سهم خود مسئولیت دارند طوری رفتار کنند که از بوجود آمدن سوء تفاهم و سوء ارتباط پیشگیری کنند. زیرا سوء تفاهم به صورت یک فرایند مخرب و پیش رونده عمل می کند و یک گلوله برفی را به یک بهمن تبدیل می کند.

عوامل تضعیف خانواده

- کینه توزی ، انتقام گیری و عیب جویی : داشتن کینه ، انتقام گیری و عیب جویی از عوامل آسیب زای خانواده ها به شمار می آید. داشتن کینه نه تنها خودانسان را آزار می دهد بلکه درسردی رفتار و روابط بسیار موثر و کار ساز است.
- سلطه گری زن یا شوهر: قرآن کریم می فرماید: اوست خدایی که همه شمار از نفس واحد آفرید و همسرش را نیز از جنس او قرار داد تا در کنار وی آرام گیرد و بیاساید.
- و سلطه گری نتیجه ای جز به مخاطره انداختن سلامت خانواده ندارد.

ایمن سازی خانواده از آسیب و ترمیم خانواده های آسیب دیده

راهنماها :

۱- ارتقاء آگاهی اعضای خانواده نسبت به هنجارها ، ناهنجارها و آسیب های اجتماعی و خانوادگی به منظور برخورد صحیح با مشکلات و بحران های زندگی

۲- محافظت و جلوگیری از آسیب های خانوادگی از طریق مبارزه با ناهنجارها و آسیب های اجتماعی

۳- اتخاذ تدابیر مناسب جهت حمایت از خانواده های آسیب دیده و کاهش ضایعات ناشی از بحران های خانوادگی و اجتماعی

۴- حمایت از زنان و کودکان در برابر هرگونه تعرض نسبت به حقوق آنها توسط اعضای خانواده و ناهنجاری رفتاری

ایمن سازی خانواده از آسیب و ترمیم خانواده های آسیب دیده

سیاست های اجرایی :

- ۱- آموزش های لازم به دختران و پسران در زمینه انتخاب همسر
- ۲- بررسی علل افزایش ناهنجارهای فرهنگی و اخلاقی و ارائه راهکارهای مناسب
- ۳- آموزش اعضا خانواده در جهت حل منطقی مشکلات خود
- ۴- تدوین قوانین حمایتی و گسترش پوشش کامل بیمه تامین اجتماعی و اقتصادی برای مردان بیکار، زنان بیوه، سرپرستان خانواده و کودکان بی سرپرست و زنان خانه دار
- ۵- تامین نیازهای مادی و معنوی خانواده های بی بضاعت و بی سرپرست
- ۶- مقابله با بزه کاری اجتماعی، باندهای فساد و فحشا

ایمن سازی خانواده از آسیب و ترمیم خانواده های آسیب دیده

- نمونه ای از راهکارهای پیشنهادی برای حل مشکلات در خانواده ها :
 - توجه و توکل به خدای مهربان
 - داشتن اعتماد به نفس و اینکه به خوتان بگویید می توانید
 - از گاه کوه نسازید
 - پایان شبهه سیه سپید است
 - مشکلات فرصتی برای رشد انسانهاست
 - با افراد آگاه و دلسوز مشورت کنید
 - خودانگیخته باشید
 - ارتباط موثر با مردم داشته باشید
 - در زندگی برنامه ریزی داشته باشید

ایمن سازی خانواده از آسیب و ترمیم خانواده های آسیب دیده

- تجسم خلاق و تفکر مثبت داشته باشید
- واقع بین باشید
- عفو خود و دیگران
- خود حساب باشید
- نظم و ترتیب ، کلید طلایی موفقیت زندگی شماست.

انحلال خانواده

- عوامل ایجاد کننده طلاق :
- عدم تفاهم
- عدم بلوغ لازم و کافی
- توقعات بیجا و چشم و هم چشمی
- عوامل اقتصادی
- عوامل ارتباطی
- اختلالات عاطفی روانی
- اعتیاد
- سایر عوامل (بداخلاقی، خشونت، تفاوت فاحش فرهنگی، اختلاف سن زیاد، ازدواج دوم، دخالت دیگران ، عدم علاقه، اختلال جنسی)

پیامدهای طلاق

- آثار سوء روی فرزندان : افسردگی در کودکان و نوجوانان، پرخاشگری و عصیان در نوجوانان، حسادت، سوء ظن و بدبینی نسبت به دیگران، فرار از منزل، ترک تحصیل و افت تحصیلی، بزه کاری و کجروی اجتماعی، ضعف اعتماد به نفس، ازدواج زودرس دختران، اختلال هویت و.....
- آثار سوء روی زنان : مشکلات معیشتی و اقتصادی، تن دادن به ازدواج موقت و یا خارج از عرف، افسردگی، سرخوردگی و کاهش رضایت از زندگی، خودکشی، اعتیاد، فحشا، سرقت، انزوا و مشکلات ناشی از عدم حضانت فرزندان و.....
- آثار سوء روی مردان: فشارهای روحی و روانی،، انحرافات جنسی، اختلال رفتاری، طرد خانوادگی، تن دادن به ازدواج های موقت، اختلاف بین فرزندان با همسر در ازدواج مجدد و...

راهکارهای پیشنهادی برای کاهش طلاق

- راهکارهای حقوقی
- راهکارهای آموزشی – فرهنگی
- راهکارهای اجرایی

Infertility

آناتومی و فیزیولوژی دستگاه تناسلی زنان

- سیستم تناسلی زنان دارای ۲ بخش است :

۱- اندام تناسلی خارجی External Genitalia:

فرج یا vulva شامل : مونس پوبیس، لب های بزرگ و کوچک،
کلیتوریس، وستیبول، پرده بکارت و پرینه.

۲- اندام تناسلی داخلی Internal Genitalia:

شامل: واژن ، رحم، لوله های رحمی و تخمدان ها

Hymen

- بر روی مجرای ورودی واژن قرار گرفته است. به صورت یک سد الاستیک به طور نسبی بین ارگان های داخلی و خارجی قرار گرفته است. از نظر بافت شناسی از دو لایه بافت همبند فیبری تشکیل شده است که در وسط آن سوراخی به اشکال مختلف وجود دارد.
- Imperforated hymen موجب انسداد واژن میشود و مانع خروج خون قاعدگی در دختران جوان میشود که با برش T پرده بکارت را سوراخ می کنند.

Vagina

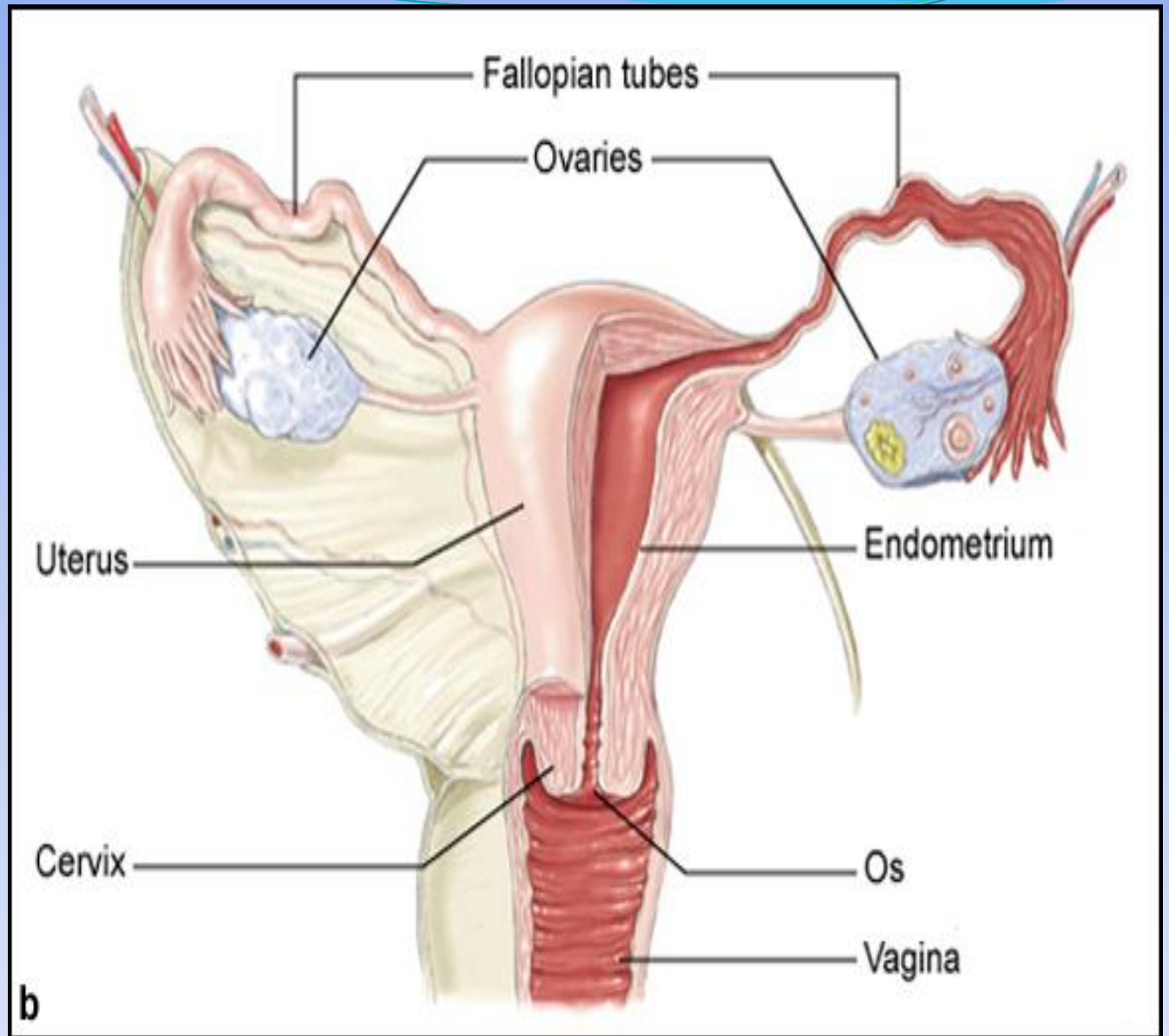
- واژن یک مجرای استوانه ای شکل و یک کانال عضلانی نازک است که بین مثانه در جلو و رکتوم در عقب قرار گرفته است. به طول ۸-۱۰ cm و عرض ۴ cm. دیواره قدامی آن کوچک تراز دیواره خلفی است. مدخل واژن توسط پرده بکارت پوشیده شده است.

- نقش واژن : ۱- کانال زایمانی

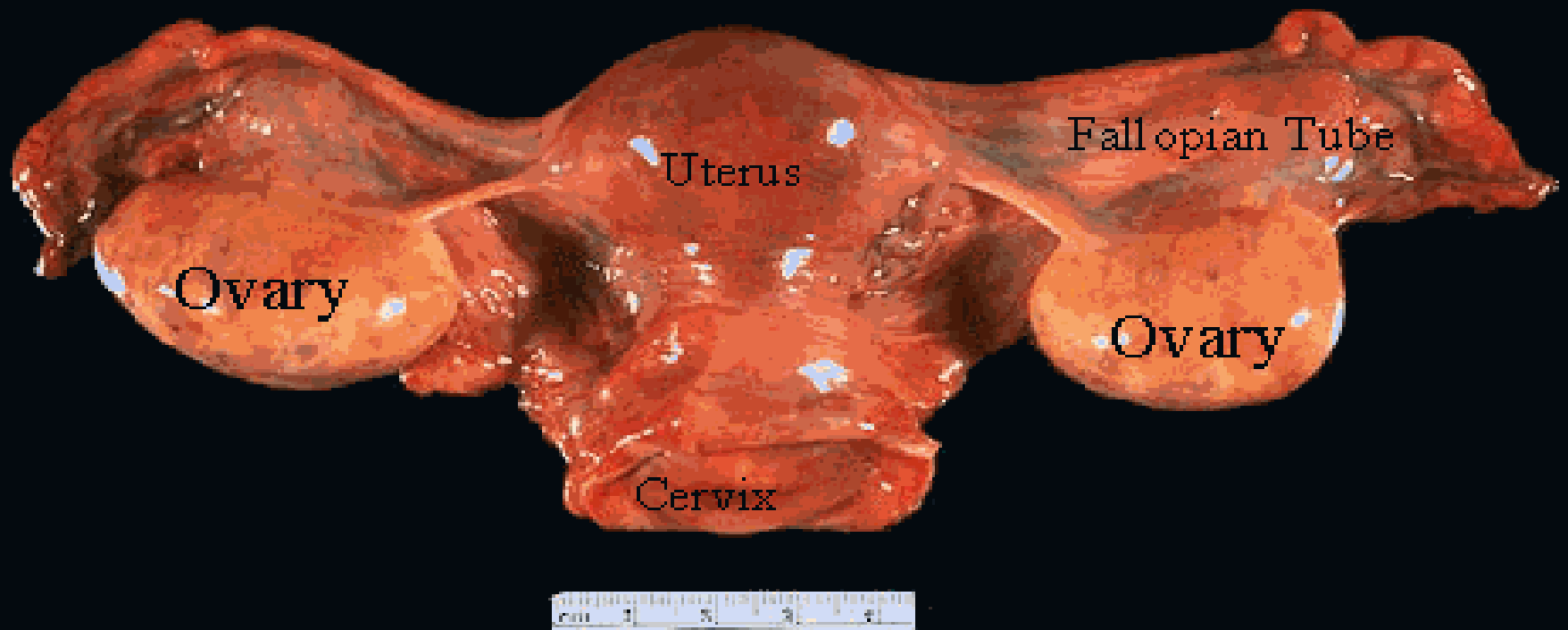
- ۲- ارگانی برای مقاربت و ورود اسپرم

- ۳- کانالی جهت خروج ترشحات قاعدگی

- PH واژن اسیدی ۳.۵-۴.۵ می باشد.

Internal Structures

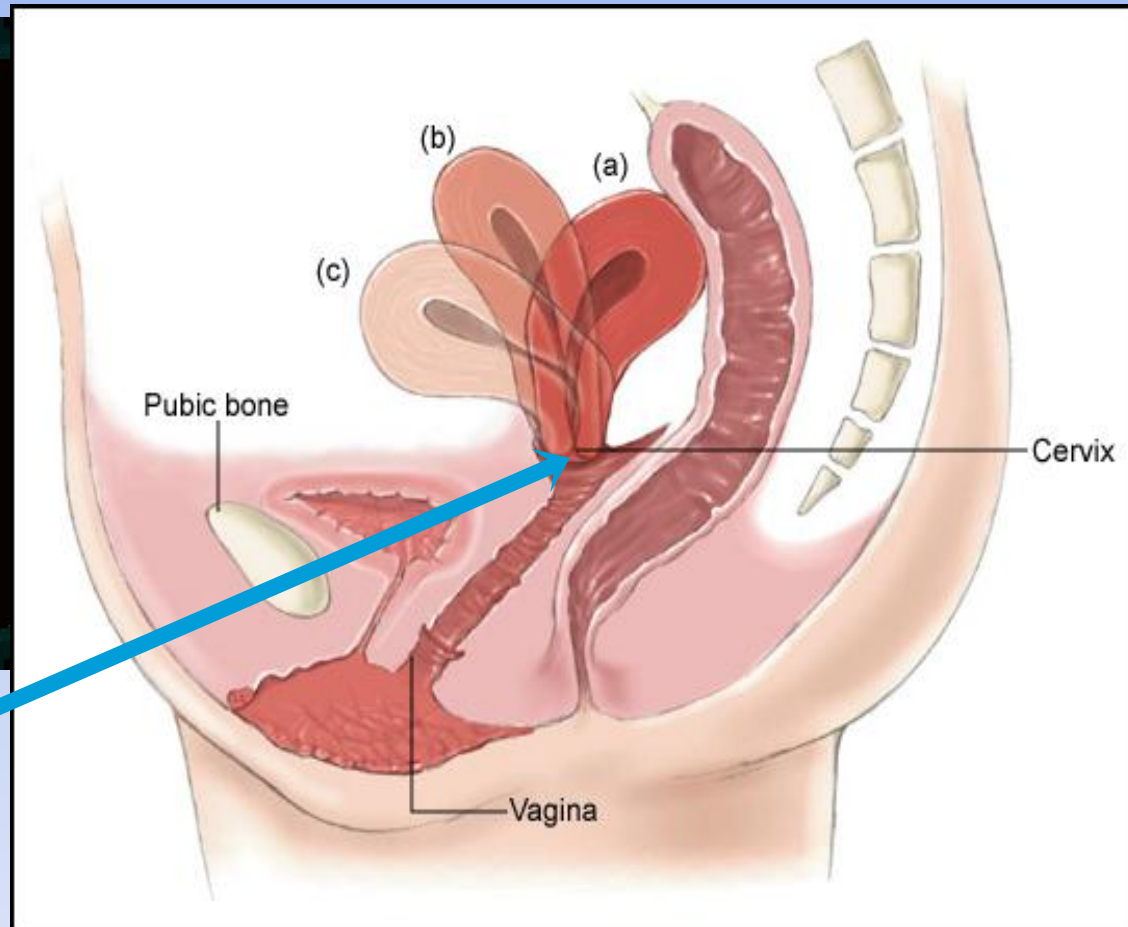
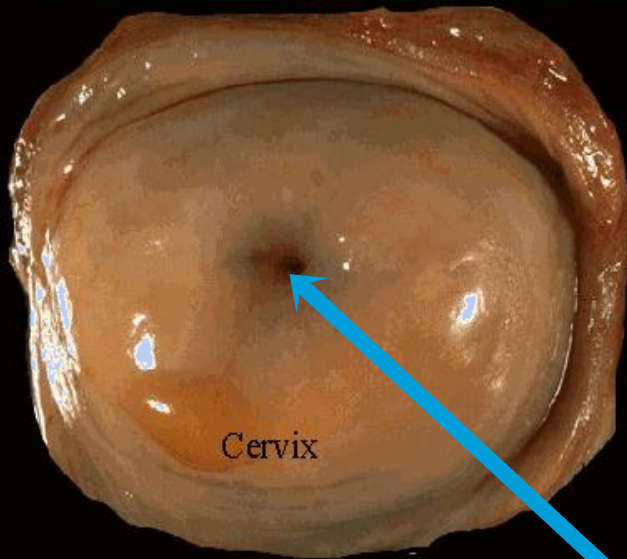
Uterus

● رحم شامل دو بخش است:

۱- کورپوس (جسم رحم)

۲- سرویکس (گردن رحم)

Internal Structures-Cervix

● اعمال رحم :

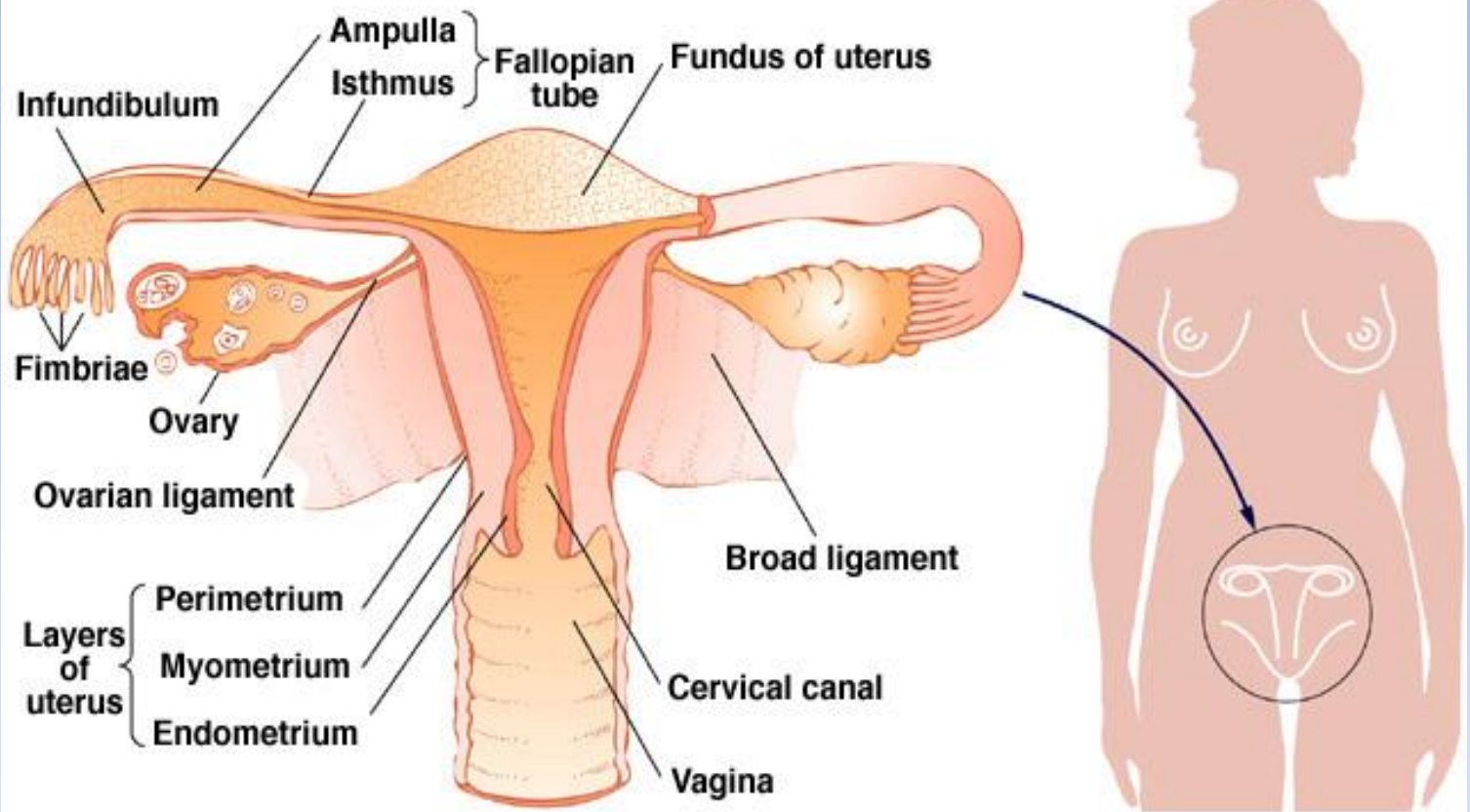
۱- ارگانی برای قاعدگی

۲- دریافت تخمک بارور شده و نگهداری آن
تا زمان تولد

۳- حمایت و حفاظت از جنین

۴- انقباض در زمان زایمان و کمک به خروج
جنین

Internal Sexual & Reproductive Organs(F)

Fallopian tubes

- لوله های رحم از ناحیه ای به نام شاخ رحم در قسمت فوقانی و خارجی، به طرف جدار لگن کشیده می شود.

- ۱۰-۱۲cm طول دارند. هر لوله از قسمتهای زیر تشکیل شده است:

۱. قسمت بینابینی **interstitial** در ضخامت رحم قرار دارد.

۲. ایسم **ischmus** تنگترین ناحیه لوله ۲-۳cm قطر دارد.

۳. آمپولا **ampulla** گشادترین ناحیه لوله. ۲/۳ طول لوله را شامل می شود و محل مناسب برای باروری است.

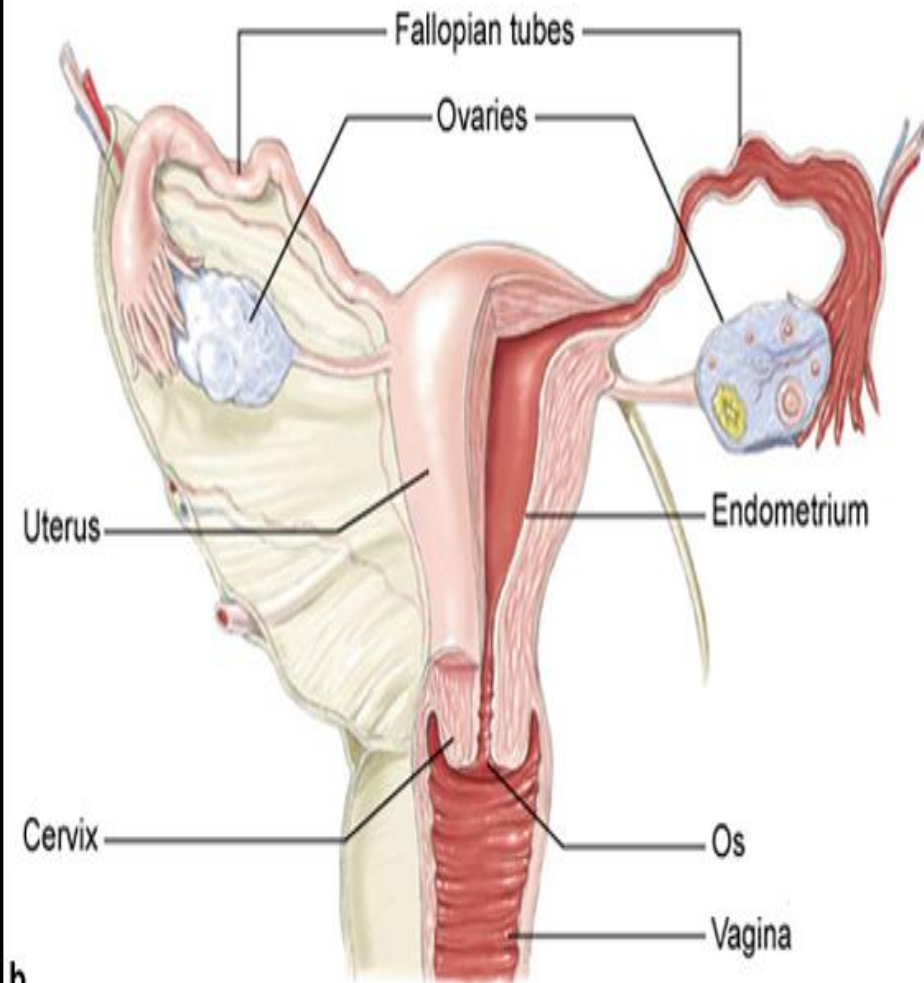
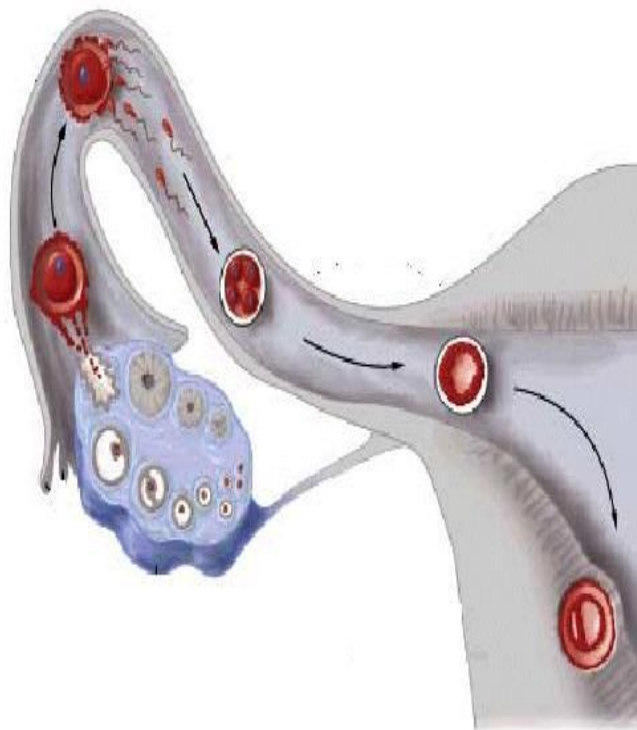
۴. ناحیه شیپوری **infundibulum** انتهای آزاد لوله می باشد. یکی از شرابه ها از بقیه بلند تر است و به تخمدان اتصال دارد.

- نقش لوله ها : ۱- انتقال تخمک از تخمدان به رحم

Biology 100

Human Biology

Fertilization

b

Ovaries

- تخمدانها هومولوگ بیضه ها در مردان بوده و دو غده بادامی شکل که هر کدام در یک طرف رحم در مجاورت جدار خارجی لگن و در پشت و پایین لوله ها قرار می گیرند.

- ۴ cm طول، ۲ cm عرض، ۸ mm ضخامت و ۲-۳.۵ gr وزن دارد.

- شامل سه لایه :

۱- لایه تونیکا tunica albuginea نقش حمایتی و حفاظتی دارد.

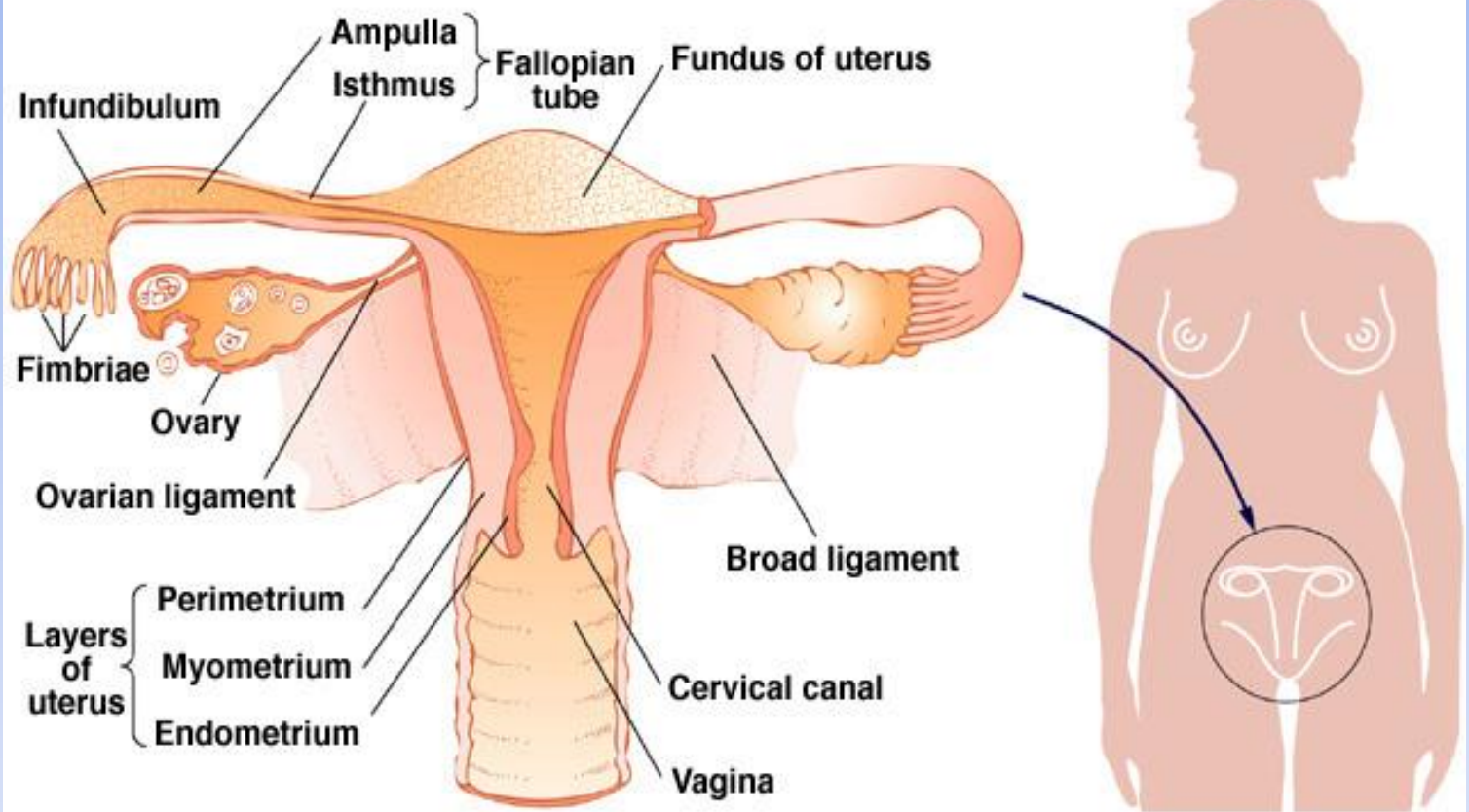
۲- کورتکس شامل فوکیکول، جسم زرد و جسم سفید است.

۳- مدولا شامل عروق و اعصاب و لنف می باشد.

- نقش تخمدان: ۱- تخمک گذاری ۲- تولید و ترشح هورمونهای

استروژن و پروژسترون

Internal Sexual & Reproductive Organs(F)

ناباروری و راههای درمان آن

- ناباروری عبارت است از ناتوانی یک زوج در باردار شدن پس از یکسال رابطه جنسی بدون جلوگیری از بارداری
- این مشکل در ۱۰ تا ۱۵ درصد از زوج ها دیده می شود، می تواند مربوط به مرد یا زن یا هر دو باشد.

نکات مهم مربوط به بررسی زن نابارور

۱. سن
۲. طول مدت ناباروری
۳. تاریخچه مفصل قاعدگی
۴. سابقه مامایی و بارداریهای قبلی
۵. باروری در روابط جنسی دیگر
۶. روشهای پیشگیری قبلی
۷. اختلالات جنسی و دفعات مقاربت
۸. تاریخچه طبی و جراحی (بخصوص بیماریهای ژنیکولوژیک)
۹. مصرف داروها
۱۰. آزمونها و درمانهای قبلی برای ناباروری

نکات مهم مربوط به بررسی مرد نابارور

۱. طول مدت ناباروری
۲. باروری در روابط جنسی دیگر
۳. تاریخچه طبی و جراحی و بیماریهای مادرزادی
۴. مصرف داروها
۵. اعتیاد
۶. آسیبهای شغلی (حرارتی - شیمیایی - اشعه ...)
۷. اختلالات جنسی
۸. آزمونها و درمانهای قبلی

علل ناباروری

۱. عامل مردانه

۲. کاهش ذخایر تخمدان

۳. عوامل تخمدانی

۴. عامل لوله ای

۵. عوامل ایمنولوژیک و سرویکال

۶. عوامل رحمی

۷. بیماریهای سیستمیک جدی (کلیوی - کبدی - سرطانهای متاستیک)

۸. ناباروری غیر قابل توجیه

۴۰ - ۲۵

عامل مردانه

انسیدانس علل ناباروری

%

۵۵ - ۴۰

عامل زنانه

%

وجود هر دو عامل زنان و مردانه

%۱۰

ناباروری با علت نامشخص

%۱۰

عوامل ایمونولوژیک و سرویکال

• علل عفونی

• اعمال جراحی

• آنومالیهای مادرزادی

• عوامل ایمنی

درمان عوامل ایمنولوژیک و سرویکال

• درمان عفونت

• کورتون تراپی

IUI •

ART •

عوامل رحمی Uterine factors

انسیدانس : ۱۵٪ علل ناباروری را تشکیل می دهد

علل : آنومالیهای رحمی

سندرم آشرمن

لیومیوم - توبرکولوز - پولیپ رحمی

آندومتر نامناسب

علل تخمدانی

انسیدانس : ۴۰-۳۰٪ از همه موارد ناباروری زنانه می باشد.

- تخمدان پلی کیستیک
- نارسایی زودرس تخمدان
- نارسایی فاز لوتئال
- هیپر پرولاکتینمی
- هیپو کونادیسم هیپو گونادوتروپیک
- هیپوتیروئیدی

تخمدان پلی کیستیک

شایعترین علت کاهش تخمک گذاری وعدم تخمک گذاری است .

علائم بالینی : هیرسوتیسم - چاقی - نازایی - اختلالات قاعدگی -

آکنه - سبوره

علائم سونوگرافی :تخمدانهای حجیم پلی کیستیک

درمان تخمدان پلی کیستیک

درمان علامتی است .

درمان خونریزی نامنظم : مصرف قرص ضد بارداری و بادوز کم استروژن

درمان هیرسوتیسم : داروهای آنتی اندروژنیسم (اسپرونولاکتون -

سیپروترون استات - فلوتامید - فیناسترید - متفورمین)

درمان نازایی : تحریک تخمک گذاری

درمان جراحی : wedgerection

لیزر - کوتر

tubal – paratubal and peritoneal factors

انسیدانس – ۴۰-۳۰٪ از موارد ناباروری زنان هستند.

علل : PID - اعمال جراحی قبلی بر روی لگن یا لوله ها - آندومتریوز

تشخیص :

Hysterosalpingography

Fallopосcopy

Laparoscopy

Sonohysterography

درمان :

✱ اعمال جراحی

✱ استفاده از روشهای کمک باروری

عوامل مردانه Male factor

انسیدانس : ۴۰-۲۵٪ علت ناباروری است .

علل :

- ✱ Pretesticular
- ✱ post testicular
- ✱ Testicular

Assisted Reproductive Techniques (ART)

روش های درمان ناباروری

- درمان برای زوجها
- داشتن ۲ تا ۳ بار آمیزش جنسی در هفته
- تقویت قوای جسمی
- طول عمر اسپرم در دستگاه تناسلی زن ۷۲ ساعت و طول عمر تخمک ۲۴ تا ۴۸ ساعت است .
- درمانهای مربوط به زنان
- تحریک تخمک گذاری
- داروهای تحریک تخمک گذاری می تواند بارداری دو و چندقلویی را افزایش دهد.
- جراحی : لاپاراسکوپی ، جراحی روی لوله رحمی، رحم و تخمدان

تکنیکهای کمک باروری

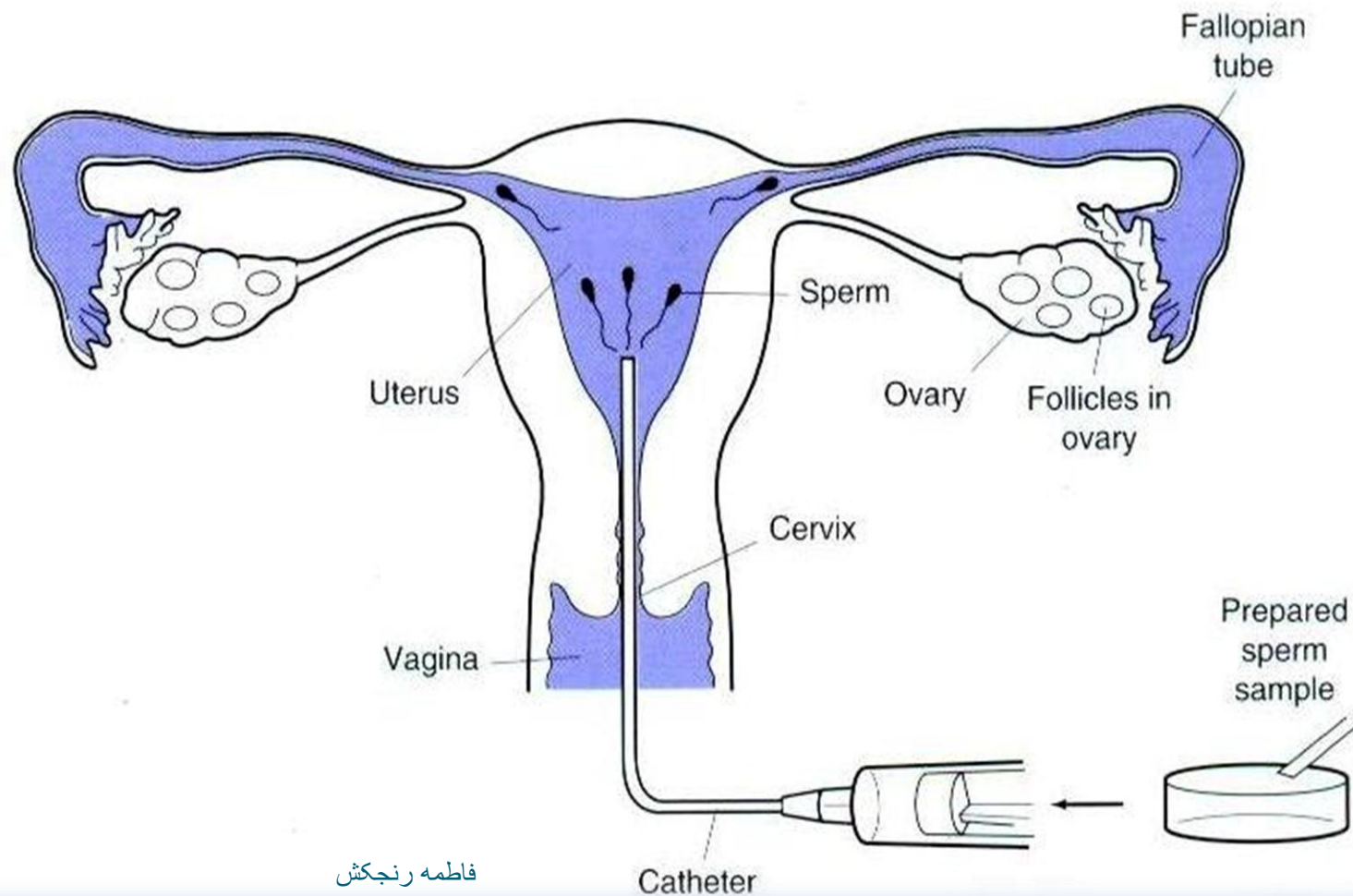
- باروری خارج از رحم یا IVF :
- تخمک بالغ را از بدن خانم برداشته و با اسپرم مرد در ظرفی در آزمایشگاه بارور می کنند و جنین را حاصله را ۳ تا ۵ روز بعد از لقاح در رحم مادر جایگزین می کنند.
- در زمانی که هر دو لوله مسدود باشد IVF پیشنهاد می شود.
- IVF در شرایط زیر بهتر جواب می دهد:
- رحم سالم
- تخمک طبیعی
- اسپرم طبیعی
- سن زیر ۳۵

عوارض درمان ناباروری

- حاملگی چندقلویی
- سندرم تحریک بیش از حد تخمدان : درد شکم تجمع آب در حفره شکم و قفسه سینه باعث تورم شکم و تنگی نفس می شود. که باید بستری و تحت نظر پزشک قرارگیرد.
- خونریزی یا عفونت
- وزن کم زمان تولد
- سقط یا زایمان زودرس

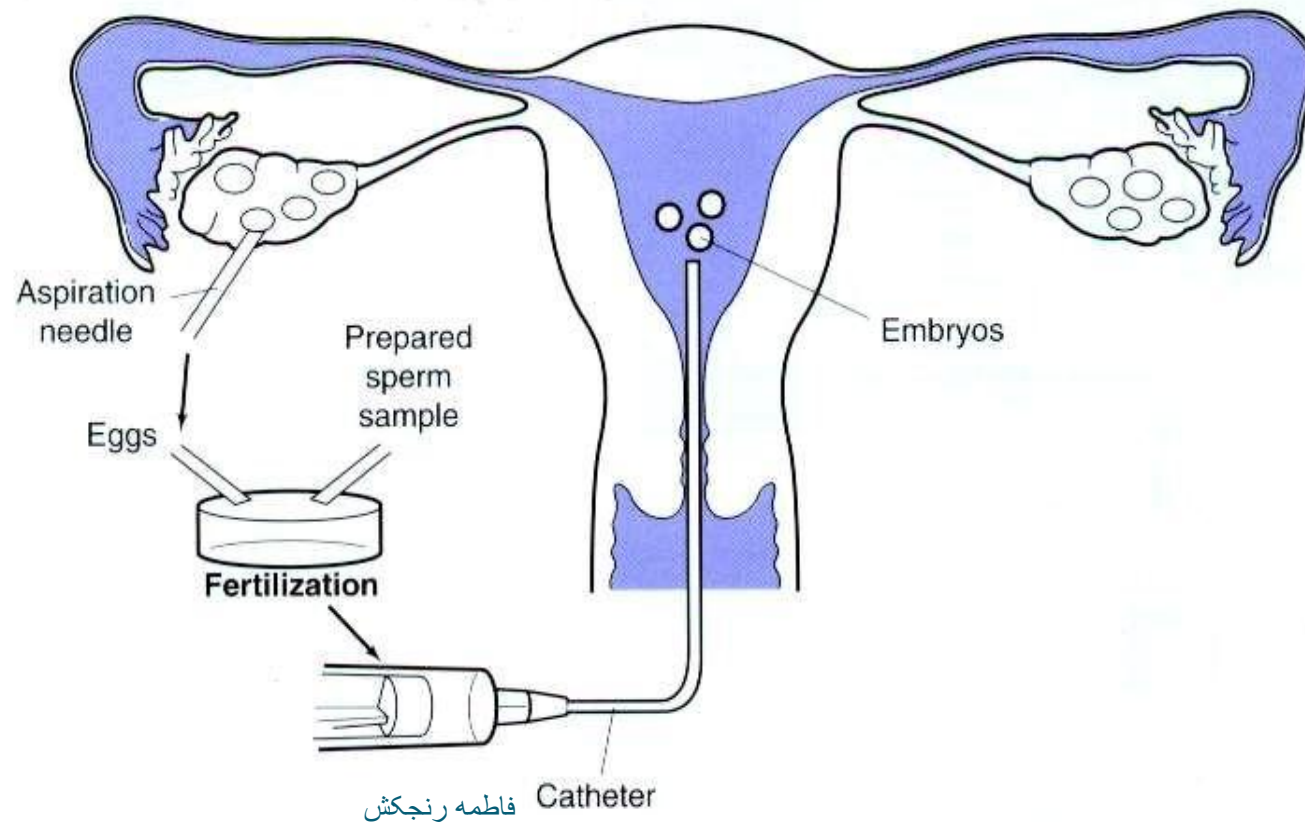
Intra-uterine insemination (IUI)

Egg production by the ovaries is stimulated by the use of fertility drugs. This step is carefully monitored to ensure that not too many eggs develop. A prepared sperm sample is then injected into the uterus through the vagina (intra-uterine artificial insemination), which brings the sperm and eggs into close proximity.

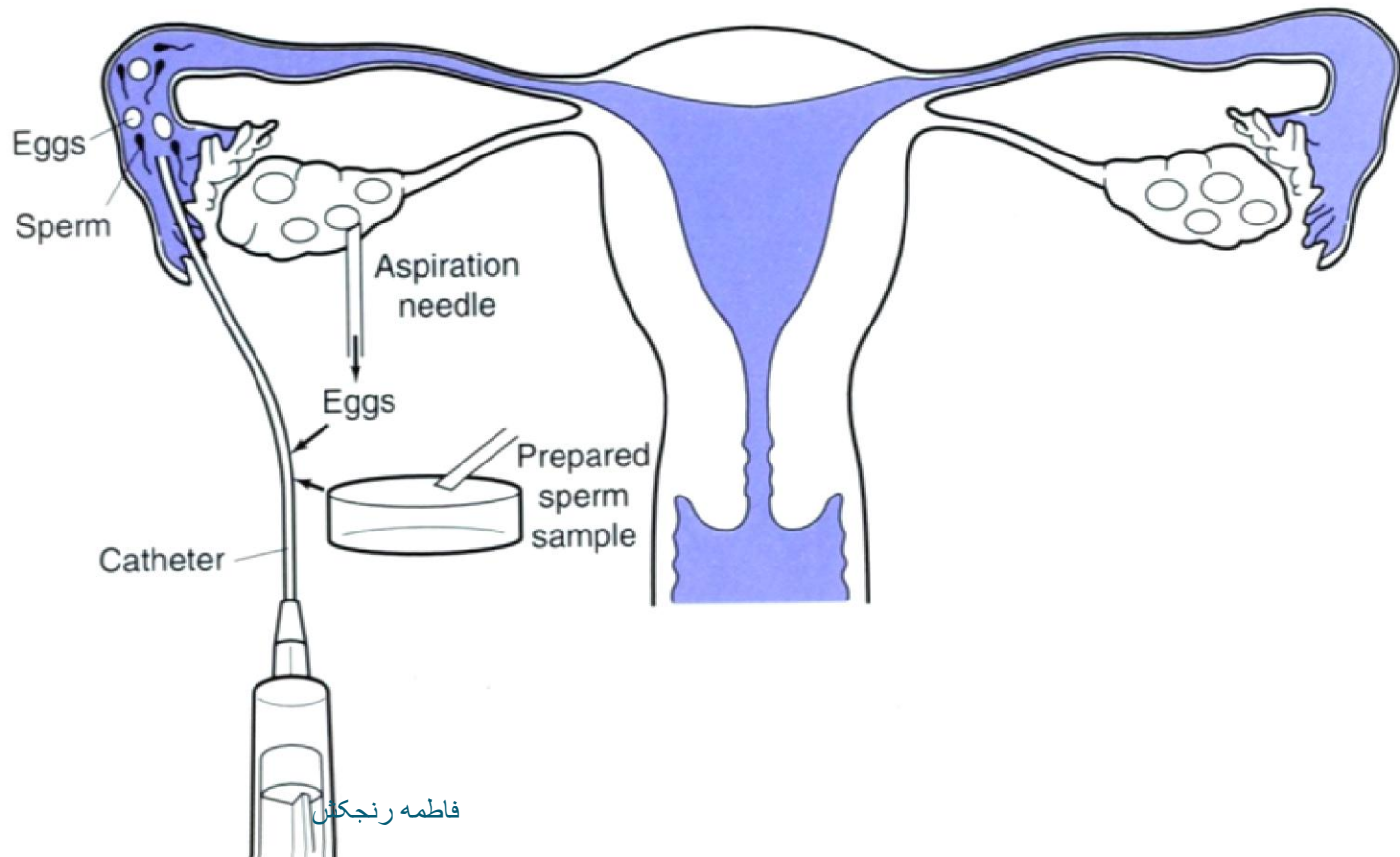
***In vitro* fertilization (IVF)**

Fertility drugs are used to stimulate the ovaries to produce several mature eggs at the same time. These eggs are removed (either by transvaginal ultrasound-guided aspiration of ovarian follicles or by laparoscopy), and then mixed with a prepared sperm sample. Fertilization occurs in the laboratory, and the fertilized eggs develop over the next 2–3 days to produce embryos. The highest quality embryos (up to four) are transferred to the uterus through the cervix, where, hopefully, at least one will implant.

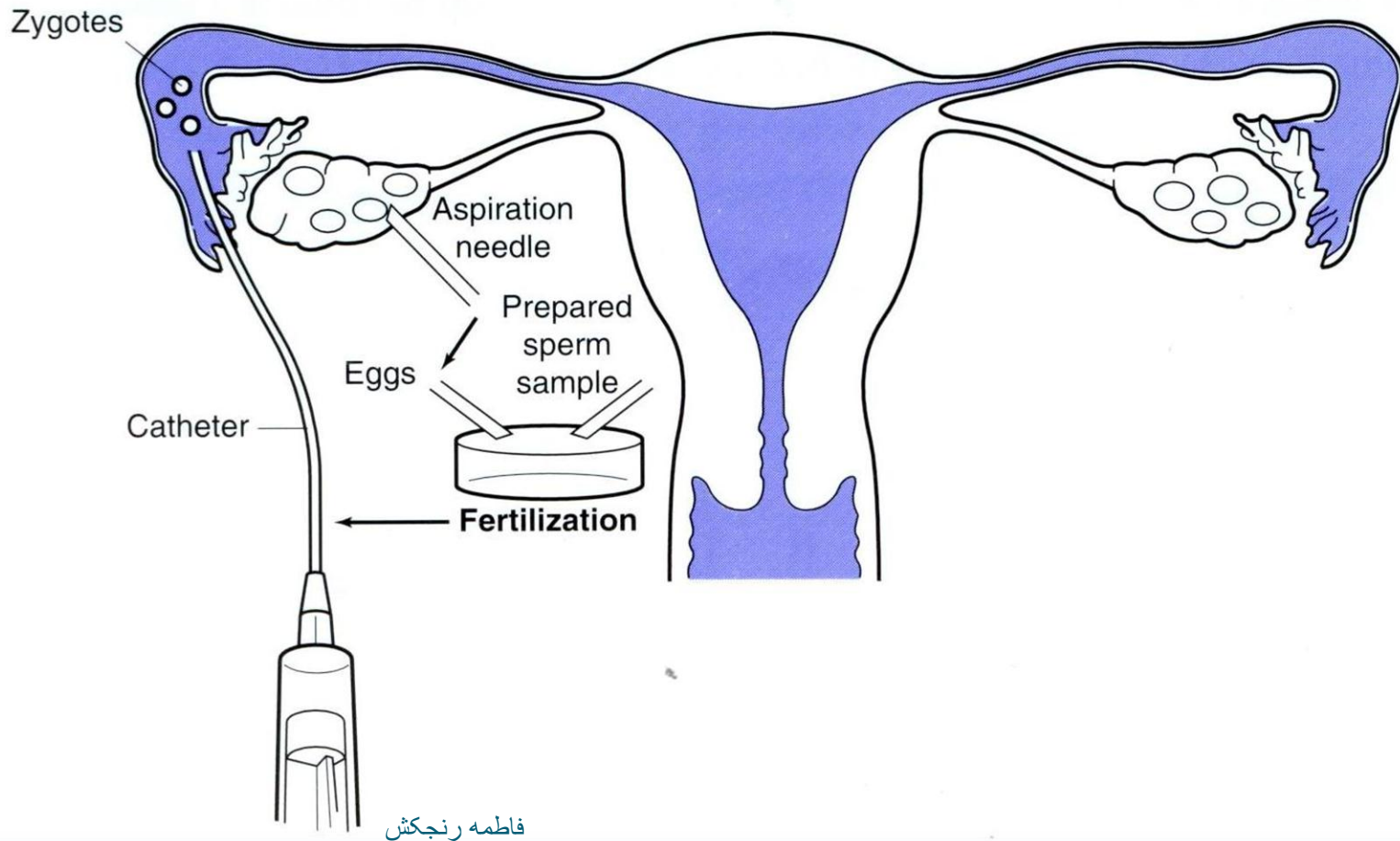
Gamete intra-fallopian transfer (GIFT)

GIFT is similar to IVF; however, the gametes (sperm and eggs) are not mixed together outside of the body. Up to four eggs and a prepared sperm sample are injected into one or both fallopian tubes (by mini-laparotomy, laparoscopy or ultrasound-guided transvaginal catheterization). Hopefully, at least one egg will be fertilized in the fallopian tube, and will make its own way to the uterus.

Zygote intra-fallopian transfer (ZIFT)

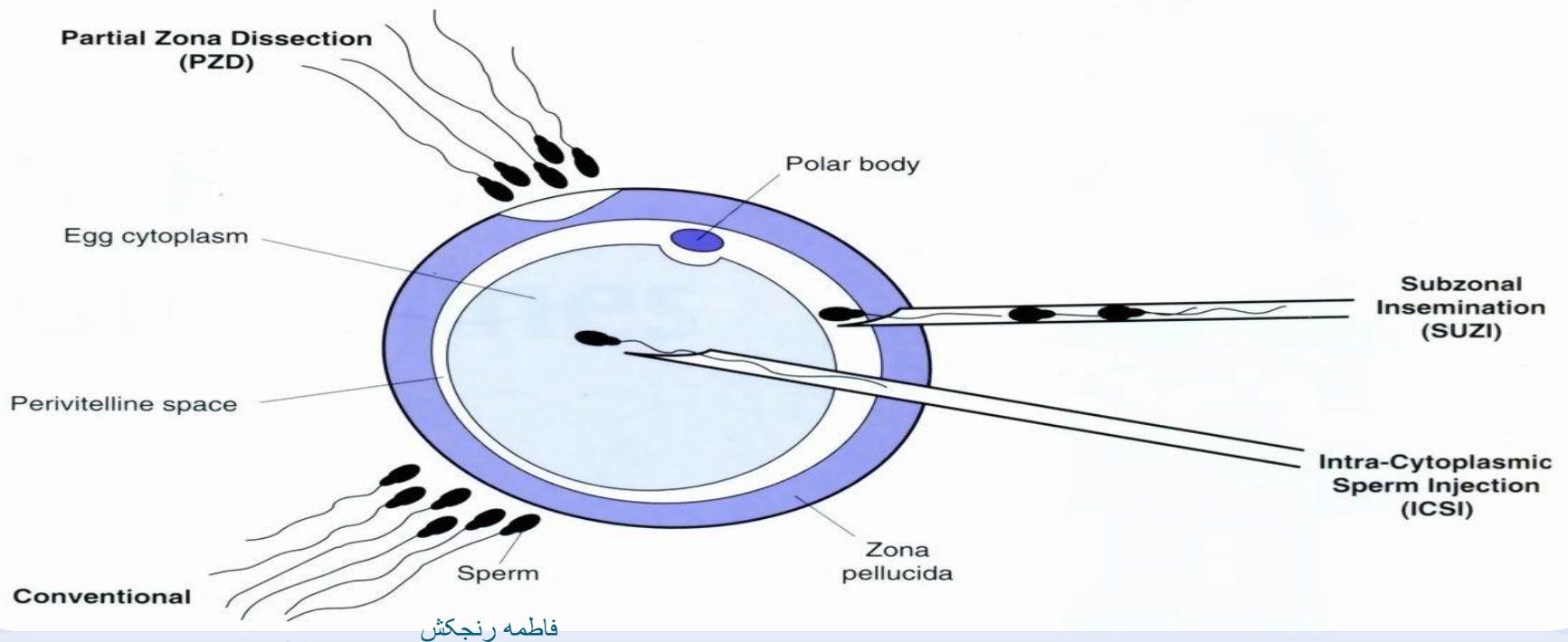
ZIFT is similar to GIFT; however, the sperm and eggs are not immediately injected into the fallopian tubes. Instead, the first stages of fertilization are allowed to occur in the laboratory for the first day, resulting in the formation of zygotes. Up to four zygotes are then placed into the fallopian tube, and make their own way to the uterus.

Micromanipulation techniques

A variety of mechanical techniques have been developed to further assist fertilization of an egg.

- **Partial Zona Dissection (PZD):** the zona pellucida of the egg is partially dissected by chemicals or mechanically disrupted to enable easier penetration by sperm.
- **Subzonal Insemination (SUZI):** a small number of sperm are injected beneath the zona pellucida to assist fertilization. Using multiple sperm, however, increases the risk of polyspermic fertilization.
- **Intra-Cytoplasmic Sperm Injection (ICSI):** a single sperm is injected directly into the cytoplasm of the egg.

تعاریف و کلیات جمعیت شناسی

- تعریف جمعیت :
- جمعیت تجمعی از افراد انسانی است که در منطقه ای معین (روستا، شهر، استان، کشور) به طور مستمر، به شکل خانوار یا خانواده زندگی می کنند و پایگاه سیاسی، شرایط ملی و قومی واحدی دارند. به بیان دیگر، جمعیت به مجموع انسانهایی اطلاق می شود که در یک زمان و در یک مکان با یک آداب و رسوم مشترک زندگی می کنند.

انواع جمعیت

- جمعیت مقیم یا قانونی : تمام کسانی که تابعیت کشوری را دارند و یا اهل منطقه ای هستند، اعم از اینکه موقع سرشماری در محل حضور داشته باشند یا نه اطلاق می گردد.
- جمعیت حاضر یا واقعی: تمام کسانی که در هنگام سرشماری در محل حضور داشته باشند و مورد شمارش قرار گیرند، جمعیت سرشماری شده یا حاضری نامند.
- جمعیت اصلی: کل جمعیت منطقه مورد مطالعه را جمعیت اصلی می گویند.
- جمعیت فرعی: جمعیتی که نسبت به جمعیت کل جامعه کوچکتر و محدودتر می باشد.
- جمعیت باز: جمعیتی که در افزایش یا کاهش آن، علاوه بر موالید و مرگ و میر، مهاجرت نیز تأثیر دارد.
- جمعیت بسته : جمعیتی که در افزایش و یا کاهش آن مهاجرت نقشی ندارد و تغییرات آن فقط از اختلاف زاد و ولد و مرگ و میر ناشی می شود.

تعریف جمعیت‌شناسی

- واژه دموگرافی (جمعیت‌شناسی) در ترجمه تحت اللفظی آن از یونانی به معنای «توصیف مردم» است.
- بر طبق تعریف سازمان ملل متحد، جمعیت‌شناسی، مطالعه علمی جمعیت‌های انسانی است که در مرحله نخست به بررسی بُعد، ساختار، رشد و تحول آنها می‌پردازد.
- موضوع اساسی جمعیت‌شناسی در حالت عمده، مطالعه کمی عواملی از قبیل باروری، مرگ و میر و مهاجرت است که پیوسته بر جمعیت اثر می‌گذارند و اندازه و رشد آن را تعیین می‌کنند. این عوامل در اصطلاح بنام اجزای رشد، خوانده می‌شوند. این عوامل به همراه عوامل دیگری از قبیل ازدواج و طلاق، ساخت یا ترکیب جمعیت را تعیین می‌کنند.
- به طور کلی می‌توان گفت که جمعیت‌شناسی علمی است که به مطالعه ساختمان و تحول و حرکات جمعیت‌ها در زمان و مکان می‌پردازد.
- جمعیت‌شناسی نوعی حسابداری دقیق انسان‌ها و وقایع تولد، ازدواج، طلاق و مرگ آنهاست. در واقع جمعیت‌شناسی حدفصل میان علوم طبیعی و علوم انسانی و اجتماعی است که خصایص کیفی جمعیت‌ها، استعدادزاد و ولد و تجدیدنسل و همچنین حرکات زمانی و مکانی آنها را مورد مطالعه قرار می‌دهد.

سیرتاریخی جمعیت جهان و ایران

- تاریخچه جمعیت جهان سه مرحله اساسی دارد:

۱. مرحله قبل از پیدایش کشاورزی

۲. مرحله بعد از پیدایش کشاورزی

۳. مرحله بعد از انقلاب صنعتی

- ایران در گذشته کشور پرجمعیتی بود. ۵۰۰ سال قبل از میلاد مسیح ۴۰ تا ۵۰ میلیون نفر جمعیت داشت. در زمان امیرکبیر جمعیت ایران بین ۸-۱۰ میلیون نفر بوده است.

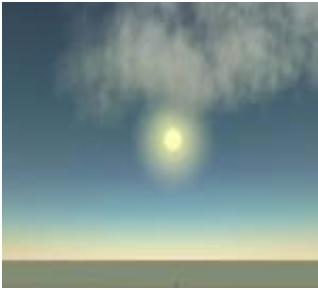
- نخستین سرشماری عمومی کشور در سال ۱۳۳۵ انجام شد و پس از آن هر ۱۰ سال یکبار سرشماری انجام می شود.

- نرخ رشد جمعیت ایران از ۳/۹۷ در سال ۱۳۶۵ به ۱/۲ در سال ۱۳۸۵ رسید.

روند جمعیت جهان:

* ابتدای عصر مسیحیت	۱۵۰-۳۰۰	میلیون نفر
* در سال ۱۶۵۰	۶۰۰	میلیون نفر
* در سال ۱۸۵۰	۱۲۰۰	میلیون نفر
* در سال ۱۹۵۰	۲۵۰۰	میلیون نفر
* در سال ۱۹۹۰	۵۳۰۰	میلیون نفر
* در سال ۲۰۰۰	۶۳۰۰ (۶.۱)	میلیون نفر
* هم اکنون	۶.۷	میلیارد نفر
* در سال ۲۰۲۵	۸.۵	میلیارد نفر
* در سال ۲۰۵۰	۹.۲	میلیارد نفر
* در سال ۲۱۰۰	۱۰.۲	میلیارد نفر

سیمای جمعیت در ایران

* در سال ۱۲۵۲ ----- ۱۱.۵ میلیون نفر (۸۷٪ روستایی)

* در سال ۱۳۲۵ ----- ۱۵ میلیون نفر

* در سال ۱۳۳۵ ----- ۱۸.۹ میلیون نفر

* در سال ۱۳۴۵ ----- ۲۶ میلیون نفر

* در سال ۱۳۵۵ ----- ۳۳.۷ میلیون نفر

* در سال ۱۳۶۵ ----- ۵۰ میلیون نفر

* در سال ۱۳۷۵ ----- ۶۰ میلیون نفر

* در سال ۱۳۸۵ ----- ۷۰ میلیون نفر (۷۰,۴۹۵,۷۸۲)

(۴۸.۲ میلیون نفر شهرنشین و ۲۲.۲ میلیون نفر روستانشین)

* در سال ۱۴۲۹ ----- ۱۲۱ میلیون نفر

(در کشور سالانه ۱۲۰۰,۰۰۰ نوزاد متولد می شوند)

میزان رشد جمعیت

Doubling Time

هر جمعیتی که با سرعت R رشد داشته باشد، در $72/R$ سال جمعیتش **دو برابر** می شود.

- رشد جمعیت کمتر از 0/1 درصد ثابت
- رشد جمعیت 0/1-0/5 درصد **خفیف (۱۴۰ سال)**
- رشد جمعیت 0/5-1 درصد متوسط (۷۰-۱۴۰ سال)
- رشد جمعیت 1-1/5 درصد **سریع (۴۷-۷۰ سال)**
- رشد جمعیت 1/5-2 درصد بسیار سریع (۳۵-۴۷ سال)
- رشد جمعیت 2/5 و بالاتر **انفجاری (۱۸-۳۵ سال)**

Halving Time

اگر رشد جمعیت منفی باشد اصطلاح زمان نصف شدن جمعیت بکار می رود.

ساخت و ترکیب جمعیت

- سن و جنس دو ویژگی اصلی هر انسان به عنوان واحد شمارش مطالعات جمعیتی است که از تولد تا مرگ ، در زندگی فردی و اجتماعی انسان نقش تعیین کننده ای ندارد. به همین دلیل جمعیت شناسان همواره از توزیع سنی و جنسی به عنوان مشخصات اصلی ساختار جمعیت یاد می کنند.
- اطلاعات زیربنایی برای برنامه ریزان توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی ، تجزیه و تحلیل ساختار جنسی و سنی جمعیت از اهمیت ویژه ای برخوردار است.
- آگاهی از خصوصیات جمعیت از نظر ترکیب سنی و جنسی از لحاظ تأمین نیروی انسانی، تأمین خدمات و امکانات مورد نیاز دو جنس زن و مرد و سنین مختلف ضروری است.

توزیع جنسی جمعیت

- از آنجاکه ویژگیهای فیزیولوژی زن و مرد با هم متفاوت است توزیع جنسی جمعیت در یک کشور تأثیر بسزایی در سایر متغیرهای جمعیتی، اجتماعی و اقتصادی آن دارد. به عنوان مثال کاهش زن در یک منطقه، بتدریج کاهش باروری و در نتیجه کاهش جمعیت را به دنبال خواهد داشت.
- مطالعات جمعیتی نشان می دهد که تعداد زن و مرد در سنین مختلف برابر نیست. در دوران جنینی و قبل از تولد این نسبت ۱۲۵-۱۴۵ است. یعنی به ازای هر ۱۰۰ نطفه دختر ۱۲۵-۱۴۵ نطفه پسر تشکیل میشود.

توزیع جنسی جمعیت

- این میزان در زمان تولد به ۱۰۴-۱۰۵ کاهش می یابد. و به علت مرگ و میر زیاد مردها، بتدریج کاهش یافته به طوری که در سن ۲۵-۲۰ به ۱۰۰ و در سن ۷۰-۸۰ به ۳۰ هم می رسد.
- معمولاً جمعیت هایی که نسبت مردان به زنان آنان حدود ۱۰۵ باشد دارای نسبت جنسی طبیعی می نامند.
- میانگین نسبی جمعیت جهان ۹۳-۱۰۰ و بطور متوسط ۹۷ می باشد. یعنی به ازای هر ۱۰۰ زن، ۹۷ مرد در جهان وجود دارد.

توزیع سنی جمعیت

- بررسی و طبقه بندی جمعیت یک جامعه به تفکیک سن که از روی سال تولد افراد صورت می گیرد توزیع سنی جمعیت نامیده می شود.
 - در بسیاری از مطالعات جمعیتی از سه گروه سنی کمتر از ۱۵ سال ، ۱۵-۶۴ سال و ۶۵ سال و بیشتر استفاده می کنند.
۱. گروه سنی کمتر از ۱۵ سال یا گروه جوان: چنانچه در کشوری حداقل ۴۰ درصد جمعیت آن زیر ۱۵ سال باشند، جمعیت جوان بشمار می آیند.
 ۲. گروه سنی ۱۵-۶۴ سال یا گروه بزرگسال: گروه تولید کننده ، در کشورهای صنعتی معمولاً ۶۸ درصد جمعیت جامعه در این سن قرار دارند.
 ۳. گروه سنی ۶۵ سال و بالاتر: اگر بالای ۱۰ درصد از جمعیت کشوری را به خود اختصاص دهند و یا حدود ۲۰ درصد جمعیت در گروه سنی کمتر از ۱۵ سال باشند، آن جمعیت را سالخورده می گویند.

منابع اطلاعات جمعیتی

• روش های کلاسیک مطالعه جمعیت :

۱. سرشماری؛
۲. ثبت وقایع چهارگانه : تولد، ازدواج، طلاق و مرگ ومیر.
۳. آمارگیری نمونه ای ؛
۴. سایر منابع اطلاعاتی: گزارش سازمانها و نهادها، ثبت نام های عمومی، ثبت های محلی و....

جمعیت شناسی با پنج فرآیند جمعیتی سر و کار دارد:

- ۱- باروری
- ۲- مرگ و میر
- ۳- ازدواج
- ۴- مهاجرت
- ۵- تحرک اجتماعی

جمعیت شناسی بر سه پدیده انسانی توجه دارد که عبارتند از :

- ۱- تغییرات تعداد جمعیت (کاهش یا افزایش)
- ۲- ترکیب سنی جمعیت
- ۳- توزیع مکانی جمعیت

چرخه جمعیت شناسی:

- ۱- مرحله اول (سکون و ثبات) : این مرحله با میزان بالایی تولد و مرگ و میر مشخص می شود. این میزانها همدیگر را خنثی می کنند و جمعیت ثابت می ماند. هند تا سال ۱۹۲۰ در این مرحله بود.
- ۲- مرحله دوم (رشدی رویه جمعیت) : میزان مرگ شروع به کاهش می کند ، در حالی که میزان تولدهمچنان بالا باقی می ماند. بسیاری از کشورهای آسیای جنوبی و آفریقا در این مرحله هستند. میزان تولد در بعضی از این کشورها در نتیجه بهبود بهداشت و کاهش مدت شیردهی مادران افزایش یافته است.

- ۳- مرحله سوم (رشد نسبی جمعیت) :

کاهش میزان مرگ و میر و شروع حرکت به سوی کنترل موالید. لیکن آهنگ رشد کاهش مرگ و میر سریعتر از کاهش موالید است. هند وارد این مرحله شده است. کشور ما اکنون در این مرحله قرار دارد.

- ۴- مرحله چهارم (سکون و ثبات مجدد جمعیت):

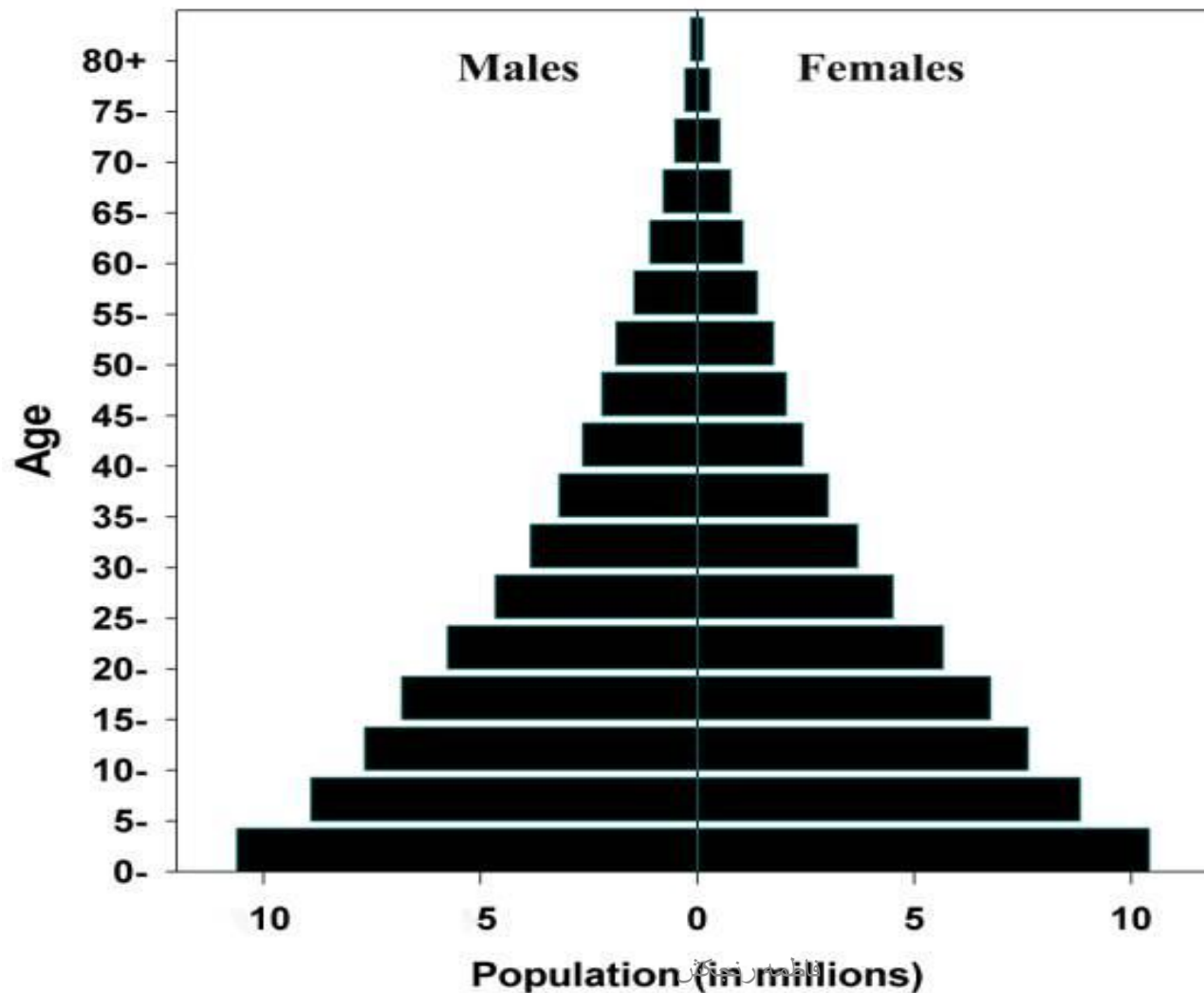
در این مرحله هر دوی میزانهای مرگ و تولد پایین است و در نتیجه جمعیت ثابت خواهد شد. رشد جمعیت به سمت صفر می رود. مانند کشورهای استرالیا ، اتریش ، دانمارک و بلژیک در این مرحله قرار دارند.

- ۵- مرحله پنجم (کاهش جمعیت):

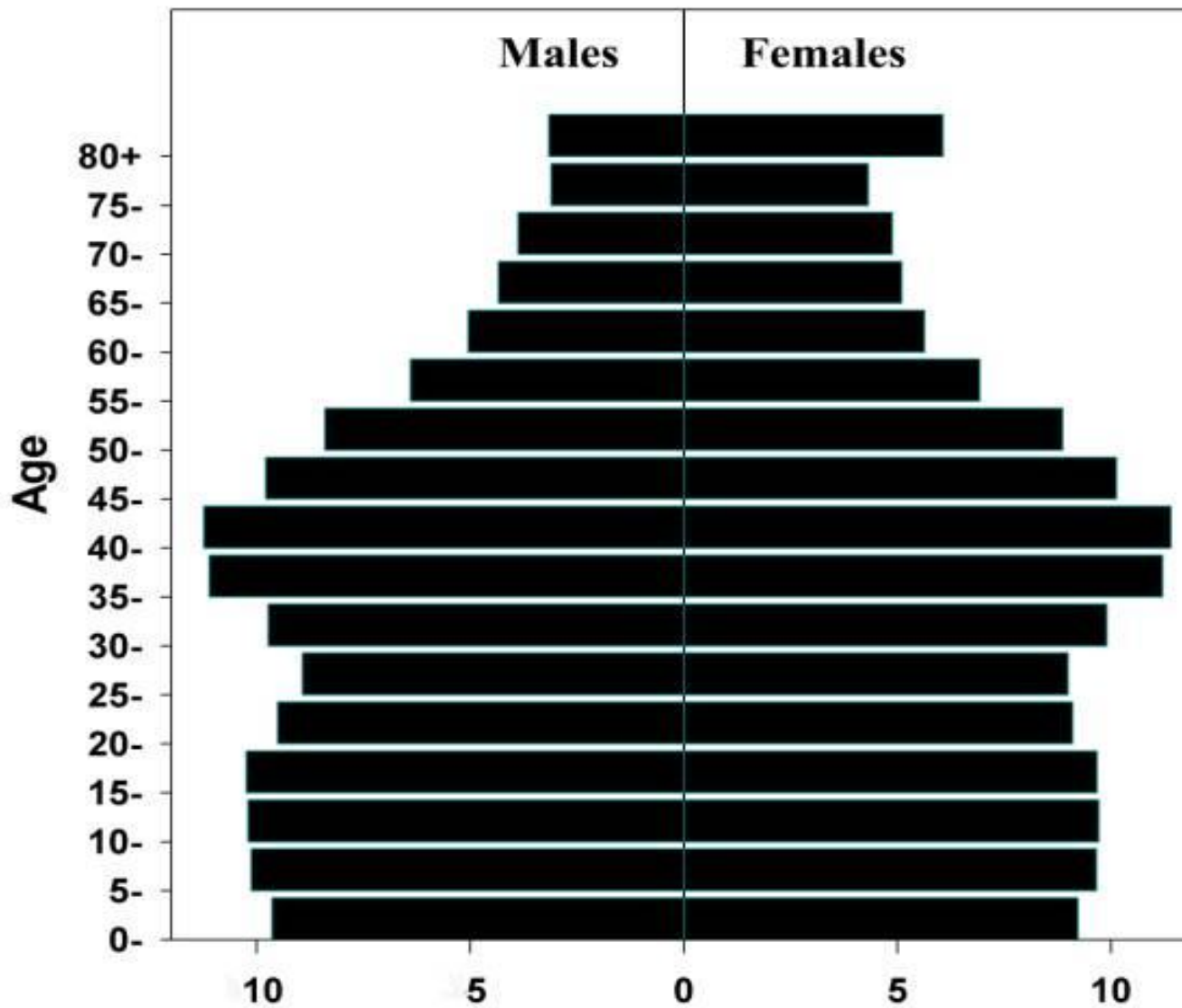
جمعیت به علت پایین تر بودن میزان تولد از مرگ ، پایین خواهد بود . رشد جمعیت منفی می شود. اکثر کشورهای اروپایی غربی مثل آلمان ، انگلستان ، مجارستان ، نروژ و سوئد این مرحله را تجربه می کنند.

هرمهای سنی

Nigeria: 2000

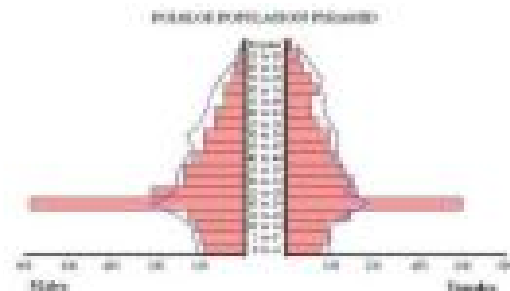
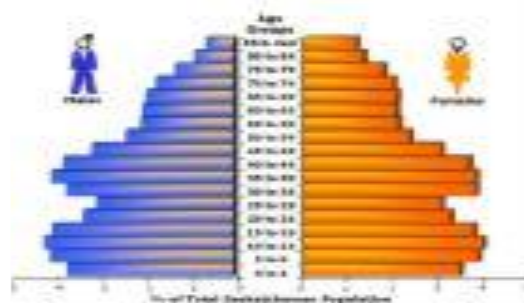
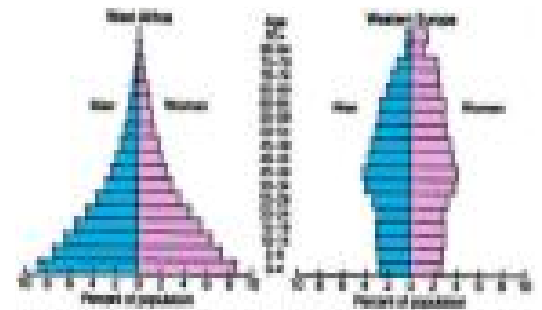
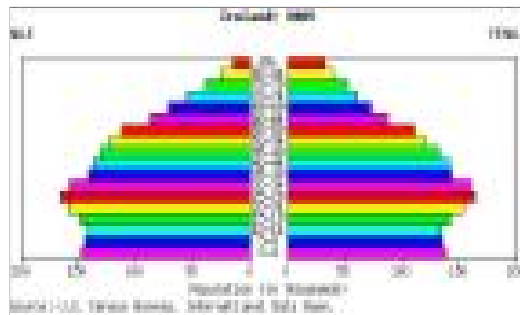
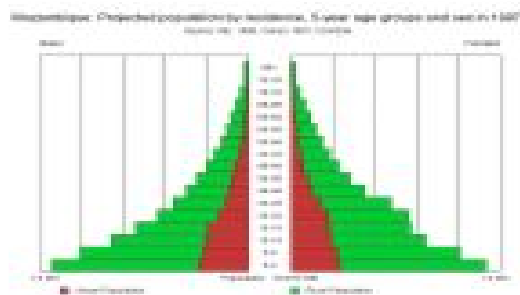

United States: 2000

Population (in millions)

هرم جمعیتی :

حرکات جمعیت

- حرکت زمانی : در هر جمعیت در طی یک دوره زمانی ، تعدادی متولد می شوند و تعدادی می میرند که هر یک به نحوی در ترکیب جمعیت تأثیر می گذارند.
- حرکات مکانی : جمعیت ها حرکاتی نیز در مکان انجام می دهند که به آن مهاجرت می گویند.

شاخص های جمعیتی

- میزانهای مرتبط با موالید:
- میزان تولدخام = تعدادموالیدزنده دریک منطقه دریکسال تقسیم برمتوسط جمعیت همان منطقه درهمان سال ضربدر ۱۰۰۰
- میزان باروری عمومی = تعدادموالید زنده دریک منطقه دریکسال تقسیم بر متوسط جمعیت زنان ۱۵ تا ۴۹ساله همان منطقه درهمان سال ضربدر ۱۰۰۰

شاخص های جمعیتی

- میزانهای مرتبط با مرگ

- میزان مرگ و میر خام = تعداد مرگ در یک منطقه در یکسال
تقسیم بر متوسط جمعیت همان منطقه در همان سال ضربدر
۱۰۰۰

- میزان مرگ و میر کودکان = تعداد مرگ کودکان زیر یکسال
تقسیم بر میزان موالید زنده ضربدر ۱۰۰۰

- میزان مرگ و میر مادران = تعداد مرگ مادران در اثر عوارض
بارداری و زایمان تقسیم بر تعداد موالید زنده ضربدر ۱۰۰۰۰۰

چگونگی میزان رشد سالانه جمعیت :

- میزان رشد سالانه جمعیت عبارتست از باقیمانده تفاضل میزان مرگ خام از میزان موالید خام به استثنای مهاجرت
- $\text{میزان رشد سالانه جمعیت} = \text{میزان مرگ و میر خام} - \text{میزان موالید خام}$

شاخص های مهاجرتی

- میزان مهاجرت به داخل (مهاجر پذیری) = تعداد افراد وارد شده به منطقه طی یک سال تقسیم بر جمعیت میانه سال در ۱۰۰۰
- میزان مهاجرت به خارج (مهاجر فرستی) = تعداد افراد خارج شده از منطقه طی یک سال تقسیم بر جمعیت میانه سال در ۱۰۰۰
- میزان مهاجرت خالص = میزان مهاجر پذیری منهای میزان مهاجر فرستی
- اگر مثبت باشد جمعیت منطقه افزایش و اگر منفی باشد جمعیت منطقه کاهش می یابد.

عامل کلیدی کاهش میزان موالید در کشورها عبارتند
از :

- ۱- طرز برخورد دولت
- ۲- گسترش آموزش
- ۳- افزایش دسترسی به وسایل جلوگیری از بارداری و
گسترش خدمات ارائه شده توسط برنامه تنظیم خانواده .
- ۴- دگرگونی چشمگیر در الگوی ازدواج

تأثیر سوء رشد بی رویه جمعیت

- ۱- تأثیر بر روی وضع تغذیه
- ۲- تأثیر بر محیط زیست
- ۳- بالا بودن میزان سر باری جمعیت
- سیاستهای جمعیتی
- به سیاستهایی اطلاق می شود که بر کاهش میزان موالید یا رشد جمعیت توجه دارد .

اجزاء سیاستهای جمعیتی

- ۱- سیاستهای مؤثر بر مرگ و میر: (مبارزه با بیماریها، بهره گیری از دستاوردهای پزشکی، بهبود مراکز بهداشتی، بهبود وضع تغذیه، آگاه سازس مردم)
- ۲- سیاستهای مؤثر بر مهاجرت
- ۳- سیاستهای مؤثر بر بارداری : شامل ارائه خدمات پیشگیری – آزاد کردن سقط جنین – افزایش سن ازدواج .

A close-up photograph of a large bouquet of roses. The roses are in various stages of bloom, with some showing deep red petals and others showing pale yellow petals. The petals are tightly packed, creating a textured, layered appearance. The lighting is soft, highlighting the delicate edges of the petals.

با تشکر از توجهتان